

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X
0 2 6 0 9
9 1771330500003

MISIJA ISAF

ČETIRI DANA AFGANISTANA

VOjni poligon "GAŠINCI"- TEČAJ ZA PRVE DOČASNIKE VODOVA I SATNJA

Završetak izobrazbe
na HVU

Najbolji
polaznici
HVU-a

Međunarodni kamp dočasnika

SURADNJA DOČASNika
NA MEĐUNARODNOJ
RAZINI

HRVATSKI VOJNIK

MEĐUNARODNA TRGOVINA ORUŽJEM

Snimio Željko LUKUNIĆ

Ministar obrane RH Branko Vukelić u posjetu načelniku
GS ANA-e generalu Bismillahou Khanu Mohammadiju

Zajedničko osiguranje

IO

Najbolji polaznici HVU-a

Još je jedna školska godina za polaznike Hrvatskog vojnog učilišta na izmaku. Završni ispit su provedeni, a svi koji su uspješno prošli različite oblike školovanja uskoro bi se trebali vratiti u svoje postrojbe, ili početi raditi u novim postrojbama...

I2

Tečaj za prve dočasnike vodova i satnija

"Ovo je sigurno najzahtjevniji tečaj u Dočasnicičkoj školi, provodi se zimi i ljeti, traje mjesec dana i ima ukupno 160 sati nastave, od kojih polaznici provode dnevno po osam sati u učionici, a na terenu i više", rekao je prvi dočasnik Škole časnički namjesnik Željko Bilić

Naslovnicu snimio Željko LUKUNIĆ

Nepismenost i neobrazovanost jesu jedan od najvećih problema uz siromaštvo, jer kako očekivati da ikakva administracija funkcioniira u zemlji u kojoj je broj nepismenih višestruko veći od broja pismenih ljudi. Možda upravo ona djeca kojoj pripadnici OSRH pomažu svakodnevno u vrtiću i u jednoj školi na sjeveru Afganistana budu onaj naraštaj koji će imati znanja i sposobnosti samostalno voditi svoju državu. Ako dotad prežive...

ČETIRI DANA AFGANISTANA

4

MORH I OSRH

- 7 **POSJET MINISTRICE OBRANE KRALJEVINE NORVEŠKE**
Dobra suradnja i u mirovnim misijama
- 8 **AEROMITING**
Više izlagača - manje izložaka
- 9 **NOVOSTI IZ MORH-a**
Medalja za međunarodnu suradnju
- 14 **MEĐUNARODNI KAMP DOČASNIKA**
Suradnja dočasnika na međunarodnoj razini

VOJNA TEHNIKA

- 16 **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 20 **GLOBALNA SIGURNOST**
Međunarodna trgovina oružjem
- 23 **ZRAKOPLOVSTVO**
Do vrha, molim!
- 24 **MORNARICA**
Brza dostava od obale do obale (II. dio)
- 25 **VOJNA POVIJEST**
Srednji tenk Panzerkampfwagen III

MAGAZIN

- 26 **PODLISTAK**
Libija 1969.
- 28 **DOMOVINSKI RAT**
Govori na osnivačkom skupu Mjesnog odbora SDS-a u Smokoviću, 16. lipnja 1990. (V. dio)
- 29 **DUHOVNOST**
Dodir s Isusom
- 30 **INFORMATOR**
Biblioteka, vremeplov, filmoteka, infokutak
- 31 **IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
Haubica M1 203 mm

Proći će još mnogo, mnogo godina prije nego Afganistan i njegov narod budu mogli sami preuzeti sve poluge vlasti, a međunarodne mirovne snage napuste tu zemlju. Nepismenost i neobrazovanost jesu jedan od najvećih problema uz siromaštvo, jer kako očekivati da ikakva administracija funkcionira u zemlji u kojoj je broj nepismenih višestruko veći od broja pismenih ljudi? Možda upravo ona djeca kojoj pripadnici OSRH pomažu svakodnevno u vrtiću i u jednoj školi na sjeveru Afganistana budu onaj naraštaj koji će imati znanja i sposobnosti samostalno voditi svoju državu. Ako dotad prežive...

Četiri dana AFGANISTANA

Ponedjeljak - kulturološki šok

Prašnjava i rupama ispresijecana ulica, trgovine na otvorenom te mnoštvo djece koja vam mašu i pozdravljaju vas nije nešto što ćete prvo vidjeti kad sletite na KAIA - međunarodnu zračnu luku u Kabulu. Ali to ćete vidjeti čim izidete izvan područja dobro osigurane kabulske zračne luke, koja je novo i moderno zdanje i uopće ne odaje dojam da se nalazite u

jednoj od najsiromašnijih zemalja svijeta, u kojoj bjesni gerilski rat, a svakog dana ginu deseci ljudi.

Po dolasku u zračnu luku susrećemo se s hrvatskim vojnicima u misiji ISAF, a posebno sa zajedničkim medicinskim timom Hrvatske, Albanije i Makedonije, koji je upravo i smješten na KAIA-i. Hrvati koji su nas dočekali i okruže novih zgrada kao da nas još na trenutak odmiču

od surove stvarnosti što se nalazi izvan kruga zračne luke koja je opasana nizom zapreka – žicom, velikim betonskim blokovima, rampama, stražarnicama...

Nakon kraćeg predaha, u pancirkama i s kacigama nastavljamo dalje - ulazimo u vozila Vojne policije i vozimo se do kampa Warehouse, u sklopu kojega se nalazi i hrvatski dio, Kamp Cobra. Već na izlasku s područja zračne luke imao sam

prilike vidjeti koliko se cijeni i poštuje rad hrvatskih vojnika u ovoj misiji – bez zaustavljanja i suvišnih pitanja, uz vojnički pozdrav pripadnici misije ISAF na kontrolnim točkama samo su pozdravili hrvatsku kolonu, koja je glatko prošla sve kontrolne točke, kako u zračnoj luci tako i na ulasku u kamp.

Ulice Kabula u popodnevnim satima bile su pune, no nisam imao dojam da je riječ o gužvi kakve imamo prilike vidjeti u drugim višemilijunskim azijskim gradovima. Jedini semafor u gradu treptao je žutim svjetлом, a policajac s teleskopskom palicom u ruci pokušavao je regulirati promet. Nisam vidio da je "opalo" po nečijem krovu ili leđima biciklista, ali uvjeravaju me da je to inače uobičajeno, a katkad i jedini način učinkovitog reguliranja prometa. Razna kolica, bicikli, motori, trokolice, konjske zaprege, natovareni magarci – sve je to u prometu zajedno s automobilima i prastarim kamionima na ulicama glavnog afganistanskog grada.

Nakon 20-ak minuta vožnje, koja nam je prošla za tren, ulazimo u kamp međunarodnih snaga i idemo u smjeru hrvatske trobojnica koja se vijori iz našeg malog kampa, na čijem nas ulazu dočekuje velika crveno-bijela šahovnica. Opet smo kao doma.

Utorak – nepismenost najveći problem

Cijeli utorak bio je predviđen za susrete s visokim predstavnikom UN-a za Afganistan, čelnicima zapovjedništva misije

nog stožera Afganistanske narodne vojske (ANA). Zaključak je, možemo reći, jedinstven – proći će još mnogo, mnogo godina prije nego Afganistan i njegov narod budu mogli sami preuzeti sve poluge vlasti, a međunarodne mirovne snage napuste tu zemlju. Nepismenost i neobrazovanost jesu jedan od najvećih problema uz siromaštvo, jer kako očekivati da ikakva administracija funkcionira u zemlji u kojoj je broj nepismenih višestruko veći od broja pismenih ljudi? Možda upravo ona djeca kojoj pripadnici OSRH pomažu svakodnevno u vrtiću te u jednoj školi na sjeveru Afganistana budu onaj naraštaj koji će imati znanja i sposobnosti samostalno voditi svoju državu. Ako dotad prežive.

Spomenuti susreti održani su u tzv. Zelenoj zoni, gdje se nalazi sva administracija, tako da smo ponovno bili na jednom izoliranom otoku – sigurniji, ali i odvojeniji od života afganistanskog naroda i ulica Kabula. Imam osjećaj da se dužim boravkom u takvim "zelenim zonama" i na takvim izoliranim otocima sve više gubi veza sa stvarnošću i s realnim životom Afganistanaca izvan žice. No, to ne vrijedi za hrvatske vojниke – oni su u svakodnevnim ophodnjama ne samo po Kabulu već i po okolnim selima i svakog se dana susreću sa životom napačenog naroda Afganistana.

Vraćamo se u kamp i ponovno prolazimo ulicama Kabula. Danas je započela

predizborna kampanja za predsjedničke izbore u toj zemlji te primjećujemo i prve predizborne plakate.

Večer završavamo u hrvatskom kampu uz stolni nogomet i biljar te roštilj koji su pripremili naši dečki. Kao da se trude da ne mislimo gdje smo i da se osjećamo kao kod kuće, a ne u ratnoj zoni. Ugodna temperatura od oko 24 stupnja uz lagani povjetaranac na 1600 metara nadmorske visine pomaže im u stvaranju dojma kao da nismo u Kabulu.

Srijeda – put na sjever

Najveći broj pripadnika Oružanih snaga RH u misiji ISAF nalazi se na sjeveru zemlje pa je i odluka ministra obrane Branka Vukelića da posjeti kamp Marmal u Mazar-e-Sharifu posve logična. Prijevoz do 300-tinjak kilometara udaljene baze obavljen je američkim transportnim zrakoplovom Nacionalne garde države Ohio i trajao je manje od sat vremena. Sletjeli smo izravno na pistu u sklopu kampa koji su od temelja na pustinjskom pijesku izgradili Nijemci. Odmah se vidi da je riječ o našim dragim prijateljima iz SR Njemačke, a kako nas upozoravaju naši vojnici, ovdje vrijede i poštuju se određena pravila – krivo parkiranje u kampu stajat će vas 30 eura, a prekoračenje brzine, koja je kroz kamp ograničena na 10 km/h, platit ćete nekoliko stotina eura.

Igračke ne moraju biti moderne da bi djeca bila sretna

Posjet dječjem vrtiću u Kabulu kojemu su naši pripadnici donirali nužnu pomoć

ISAF, prvim potpredsjednikom Islamske Republike Afganistan i načelnikom Glav-

Naši vojnici uvek nešto imaju za afghanistansku djecu

Odmah po dolasku pozdravljamo se s našim vojnicima, oblačimo pancirke i stavljam kacige, te uz naočale i obvezni rubac zbog pijeska sjedamo u transporteru, tzv. hamvije, i odlazimo u obilazak nekoliko sela izvan kampa. Oduševljenje što idemo u afghanistsku prirodu malo je splasnulo kod kolega novinara kada smo ponovno morali ispuniti tablicu s našim imenima i krvnim grupama. Malo asfaltom, malo makadamom, a najviše prašnjavim putom i za 20-ak minuta dolazimo do sela koje "kontrolira" naš narednik te održava kontakt sa seoskim poglavarem, *malikom*. Naš dolazak u selo nije prošao nezamijećen te su oni manji odmah dotrčali do vozila osmehujući se i pružajući ruke, tražeći bilo što – vodu, olovku, keks, kapu, majicu... Pozdravljamo se s njima, mudro preskačemo pijenje čaja s *malikom* te obilazimo školu u kojoj se nekoliko stotina djece koristi šatorom što ga je Hrvatska donirala kako ne bi učili čitati i pisati pod vedrim nebom. Ako nismo dosad, sada smo sigurno našli pravi razlog zašto je Afganistanu potrebna pomoć, ali i

nazočnost međunarodne zajednice. *Malik* zahvaljuje na posjetu i na pomoći te hvali našeg narednika kako je dobar i kako im stoji na usluzi, a u šali kaže neka prenesem njegovim nadređenima da mu daju viši čin. Vraćamo se u kamp Marmal u mislima s djecom koja sjede na podu šatora i uče čitati i pisati. Nakon razgovora s hrvatskim vojnicima, ručak u njemačkom vojnom restoranu i povratak u Kabul, čime je naš posjet Afganistanu trebao i završiti. No onaj povjetarac od neki dan pretvorio se u jaki vjetar te je naš povratak u Hrvatsku odgođen za sljedeći dan.

Četvrtak – ophodnja po Kabulu

U četvrtak oko podneva krećemo u ophodnju ulicama Kabula te u obilazak nekoliko sela na uzvisinama južno od Kabula, odakle je prije sedam mjeseci doletjela jedna granata upravo na kamp međunarodnih snaga. Vozimo se kroz Kabul, obilazimo tržnicu te zatvaramo prozore na vozilu zbog prašine, ali i mirisa što odasvud dopiru. Meso koje visi na žici uz prometnicu, pekarnica u

kojoj se po danu prodaje afghanistanski kruh, što sliči lepinji, a po noći spava, grob nekog nesretnika koji je upravo tu skončao svoj život pa je tu i pokopan - to je prava slika Afganistana. Prelazimo preko tržnice i idemo na obronke oko Kabula. Iz obližnjih sela djeca su nas već uočila i trče ne bi li što prije od naših vojnika dobili vodu, kekse i bombone. Čerupaju vreće i gotovo da se potuku oko stvari što su ih dobili. Nailazimo na hrpu složenog kamenja koje izgleda kao primitivna lansirna rampa i to nas ponovno vraća u surovu stvarnost afghanistanskog rata. Naš kamp vidi se iz daljine kao na dlanu - vodotoranj je dobar orientir, kako nama tako i onima koji su to kamenje slagali na hrpu. Obilazimo još nekoliko punktova te se vraćamo ponovno u kamp. Javljuj nam dobre vijesti – sletio je transportni zrakoplov naših američkih prijatelja. Stoga uzimamo stvari i odlazimo kući. Pozdravljamo se s našim vojnicima i želimo im sreću. Mi smo ovdje bili četiri dana, a njihova misija traje najmanje 180 dana. ■

POSJET MINISTRICE OBRANE KRALJEVINE NORVEŠKE

Marija ALVIR, snimio Tomislav BRANDT

“Drago nam je što s Hrvatskom surađujemo i u svijetu, u misijama NATO-a i UN-a, kao i to što je Hrvatska primljena u punopravno članstvo NATO-a”, poručila je norveška ministrica obrane, napomenuvši da su se s izaslanstvom MORH-a dogovorili nastaviti i dodatno povećati međusobnu suradnju

Dobra suradnja i u MIROVNIM MISIJAMA

Ministrica obrane Kraljevine Norveške Anne-Grete Strøm-Erichsen boravila je 23. lipnja u službenom posjetu Republici Hrvatskoj te se u vojarni “Kupari” pokraj Dubrovnika sastala s ministrom obrane RH Brankom Vukelićem. Sastanak je održan u nazočnosti izaslanstava ministarstava obrane Republike Hrvatske i Kraljevine Norveške, a uz ministra Vukelića u izaslanstvu MORH-a bili su državni tajnik Pjer Šimunović i načelnik Uprave GSOS-a za planiranje general-bojnik Dragutin Repinc te načelnik Službe za međunarodnu obrambenu suradnju Davor Čutić, kao i načelnik Službe za odnose s javnošću i informiranje Goran Grošinić.

“Imali smo vrlo ugordan razgovor između izaslanstava dvaju ministarstava, koja

imaju iznimno dobre, prijateljske odnose i bogatu bilateralnu suradnju”, rekao je u izjavi za medije ministar Vukelić, napomenuvši da je i ovom prigodom zahvalio ministrici obrane Kraljevine Norveške na njihovoj potpori ulasku Hrvatske u NATO savez, kao i na pomoći koju su nam pružili pri ustrojavanju Obalne straže. Dodao je da su razgovarali i o iskustvima stečenim u mirovnim misijama diljem svijeta, napose u misiji ISAF u Afganistanu, gdje se na istim područjima nalaze hrvatski i norveški vojnici, te o situaciji u našoj regiji, kao i o odnosima sa zemljama u susjedstvu. Posebno je istaknuo razgovor o nastavku bilateralne suradnje, koja će, kako je rekao, i ubuduće biti usmjerenata na pitanja od posebnog interesa za nas.

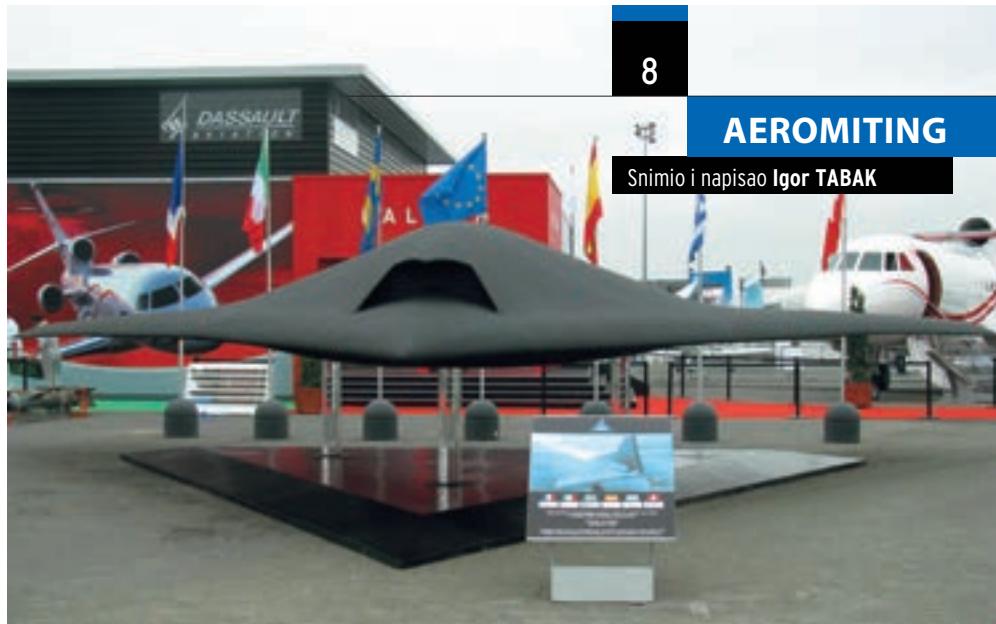
Ministar je izrazio uvjerenje da će i dalje uspješno surađivati, kako u pogledu Obalne straže tako i na području izobrazbe i obuke te u vojnim vježbama, kao i na drugim obrambenim područjima.

Izražavajući zadovoljstvo što je imala priliku posjetiti Hrvatsku, norveška je ministrica izjavila da su tijekom radnog ručka razgovarali o temama od interesa za obje zemlje. Išticući važnost Obalne straže i suradnje naših dviju zemalja na tom području, dodala je da Norveška, kao i Hrvatska, ima dugu obalu i dugu pomorsku tradiciju. Napominjući da u misiji u Afganistanu sudjeluje 600 norveških vojnika te da u Čadu imaju vojnu bolnicu, istaknula je da je i na tom području dobra suradnja naših dviju zemalja. “Drago nam je što s Hrvatskom surađujemo i u svijetu, u misijama NATO-a i UN-a, kao i to što je Hrvatska primljena u punopravno članstvo NATO-a”, poručila je na kraju, napomenuvši da su se ovom prilikom izaslanstva dvaju ministarstava obrane dogovorila nastaviti i dodatno povećati međusobnu suradnju. ■

Tijekom susreta hrvatsko i norveško izaslanstvo razgovaralo je o temama od obostranog interesa

Snimio i napisao Igor TABAK

Unatoč recesiji, ovogodišnji je Paris Air Show od 15. do 21. lipnja na aerodromu Le Bourget i nebu iznad njega pokazao niz zanimljivosti

prostora i rano uzbunjivanje. Hrvatskoj poznati Air Tractor, osim u vatrogasnoj, mogao se vidjeti i u vojnoj izvedbi (AT-802U, oklopljen dvosjed s oko 4000 kg nosivosti i do devet podyjesnih točaka za naoružanje).

Helikopteri

Pariškim su Salonom među helikopterima dominirali izložci koncerna EADS – letjelice Eurocopter u lepezi izvedbi od čiste civilne pa do borbenog helikoptera EADS Tiger, te talijanske tvrtke Finmeccanica (recimo, 1:1 maketa AW149 u izvedbi za izvoz u Tursku). Na salonu je bio izložen i europski NH90, koji polako ulazi u

Više izlagača - manje izložaka

Paris Air Show, poznat i kao Međunarodni salon aeronaute i svemirskih tehnologija, prošlog je tjedna održan po 48. put. Time je proslavljena i stogodišnjica predstavljanja zrakoplovstva u Parizu – tradicije koju je u Grand Palaisu 1909. pokrenulo 380 francuskih izlagača s oko 40 zrakoplova.

Unatoč problemima zrakoplovne industrije, ovogodišnji je pariški Salon bio veći od onog iz 2007. Iako su veliki izlagači štedjeli, prisutnija su bila srednja i mala poduzeća – skupilo se više od 2000 izlagača iz 48 država. Pala je vrijednost poslova sklopljenih na Salonu, a izloženo je i manje zrakoplova nego 2007. godine. Unatoč najavama, preko oceana nije stigao američki biser Lockheed Martin/Boeing F-22, dok su od velikih proizvođača izostali američka Cessna i švedski Saab.

Sve u svemu, zrakoplovna industrij bilježi pad u prodaji putničkih zrakoplova – posebno izražen u podsegmentu manjih, korporativnih letjelica. Jednako je vidljivo i usporenje tržišta borbenih zrakoplova. Dok ponuda helikoptera raste, njihov promet stagnira – pad broja

civilnih narudžbi proizvođačima donekle nadomešta uzlazni trend pribavljanja u oružanim snagama i drugim državnim službama. Za to vrijeme tržište bespilotnih letjelica dobro napreduje – raste lepeza ponude letjelica, ali i njihova potražnja i prodaja.

Zrakoplovi

Američkim su vojnim programom trebali dominirati Lockheed Martinovi F-22 i F-35 (potonji samo kao maketa 1:1, dok original kasni s letnim testiranjima), no američki se DoD predomislio te Raptor nije stigao u Pariz. Njegova neizvjesna proizvodna sudbina navodno je otvorila i dodatna vrata na tržištu za EADS Eurofighter, zrakoplov koji se mogao razgledati u detalje zajedno s pripadajućim simulatorom zasnovanim na virtualnoj stvarnosti. Nisu izostali ni francuski zrakoplovi – od zvjezdje prvog pariškog Salona, muzejskog Bleriota XI, do Miragea 2000 i Dassault Rafalea u više izvedbi. Izraelska je IAI predstavila preradu civilnog zrakoplova Gulfstream G-550 u letjelicu za nadzor zračnog

masovnu proizvodnju. Uz kompleksna čuda tehnike moglo se vidjeti i prototipove koji tek traže sredstva za serijsku proizvodnju – recimo, ultralaki helikopter Enara, zamišljen za spašavanje iz nepristupačnih krajeva manje nadmorske visine.

Bespilotne letjelice

Dok su Sjedinjene Države izložile svoj Global Hawk (mornarički RQ-4N BAMS), Izraelci prikazuju svašta – od masivnog Herona i Elbitove srednje obitelji letjelica Hermes pa do sustava HAROP, mješavine jednokratne bespilotne letjelice i lетеće bombe. EADS je predstavio model budućeg bespilotnog sustava velikog dometa i nosivosti nazvan Talarion, a pozornost je plijenio i stealth demonstrator Neuron, koji bi prvi put trebao poletjeti 2012. Spomenimo i da je sudjelovanje austrijskog bespilotnog helikoptera Shiebel Camcopter S-100 u letnome programu Salona, kao prva bespilotna letjelica uopće, potaknuto Northrop Grumman na real-time prijenose letova njegove letjelice Fire Scout MQ-8B iznad zaljeva Chesapeake u saveznoj državi Maryland. ■

Medalja za međunarodnu suradnju

U Veleposlanstvu Republike Slovenije, slovenski veleposlanik u Zagrebu dr. Milan Orožna Adamič 17. lipnja uručio je bojniku Krešimiru Vrančiću Medalju za međunarodnu suradnju II. stupnja. Medalju je dodijelila ministrica obrane Republike Slovenije dr. Ljubica Jelušić za iznimnu suradnju na području streljaštva.

Svečanosti su nazočili slovenski vojni izaslanik u Republici Hrvatskoj brigadni general Bojan Šuligoj i sportaši Slovenske vojske, koji su u Republici Hrvatskoj na pripremama u streljaštvu na Vrapčanskom potoku.

OJI

Hrvatska Vojna policija u Afganistanu osiguravala glavnog tajnika NATO-a

Od 17. do 19. lipnja 2009. u hotelu "Serena" boravio je glavni tajnik NATO-a Jaap de Hoop Scheffer. U hotelu je 18. lipnja održano više važnih susreta i završna večera na kojoj su sudjelovali zapovjednik ISAF-a, američki general David D. McKiernan, visoki predstavnik UN-a Peter Galbraith, veleposlanici europskih i drugih zemalja, članovi afganistske Vlade i druge važne osobe iz vojnog i političkog života u Afganistanu.

Misija osiguranja unutarnjeg dijela hotela dodijeljena je timu NOS-a VP OSRH. Znajući da osiguravaju objekt i osebe koje su u tom trenutku u vrhu mogućih ciljeva napada terorističkih organizacija, prionuli su temeljito pripremi i intenzivnom uvježbavanju inačica obrane od napada, a sve sa svrhom osiguranja štićenih osoba. Dobro obavljenom pripremom, motiviranim pripadnicima NOS VP koji su bili angažirani u misiji, dobro postavljenom inačicom djelovanja i suradnjom s drugim partnerima u sustavu osiguranja posjet glavnog tajnika NATO-a prošao je bez ikakvih izvanrednih događaja koji bi narušili sigurnost.

Na odlasku, glavni tajnik Scheffer obratio se hrvatskim pripadnicima riječima da mu je zadovoljstvo što je Vojna policija OSRH sudjelovala u osiguranju te što je izuzetno ponosan da je u vrijeme njegova mandata RH postala punopravnom članicom NATO-a.

I. KOVAČEVIĆ, Z. LUCIĆ

Aukcija slika u Galeriji "Zvonimir"

U Galeriji MORH-a "Zvonimir" 18. lipnja organizirana je humanitarna aukcija slika za korisnike Centra za autizam Zagreb. Slike su nastale u lipnju 2008. na likovnoj koloniji u Selinama kraj Stari-grada Paklenice, podno Velebita, gdje Centar ima svoje terapijsko ljetovalište. Koloniju je organizirala i osmisnila likovna udruga Auron, koja djeluje pod vodstvom slikara Stjepana Šandrka i Damira Gorete. Na likovnoj koloniji sudjelovalo je četrdeset slikara i stvoreno je stotinjak radova pod geslom "100 slika za 100 sretnih osmijeha". Sredstva od prodaje radova utrošit će se na poboljšanje kvalitete života korisnika Centra.

Otvaramoći aukciju, ravnatelj Centra za autizam Ivica Dokleja zahvalio se Ministarstvu obranu na ustupljenom prostoru te istaknuo kako je u današnje doba užurbanog života, kada je vrijeme dragocjeno, iznimno sretan što još postoje dobri i plemeniti ljudi. "Četrdeset slikara darovalo je tri dana svog vremena i ljubavi kako bi pokušalo izmamiti osmi-

jeh djece Centra za autizam. Zato, zastanite bar kratko i pomozite im da razvedrimo bar jedno lice", poručio je ravnatelj Dokleja. Naglasio je kako će se zahvaljujući prikupljenim sredstvima urediti prostor za smještaj i podizanje razine kompetentnosti u obavljanju svakodnevnih životnih aktivnosti štićenika, čime će se rasteretiti postojeći objekt te omogućiti Centru primanje novih korisnika u stacionarni smještaj. U znak zahvalnosti, štićenici Centra izveli su kratki glazbeno-scenski program, kojim su oduševili sve nazočne. Također, zahvalili su svima koji su sudjelovali u ovoj aukciji i na taj način podržali rad Centra za autizam i njihove korisnike, kojih je oko 350. Objekt u kojem korisnici trenutačno žive prije je bio dječji vrtić te je samo prenamijenjen za potrebe Centra za autizam.

I. VALENTIĆ MIKŠIK

Još je jedna školska godina za polaznike Hrvatskog vojnog učilišta na izmaku. Završni ispit su provedeni, a svi koji su uspješno prošli različite oblike školovanja uskoro bi se trebali vratiti u svoje postrojbe, ili početi raditi u novim postrojbama...

Završetak izobrazbe nikad nije neka posebna vrijest.

Ipak, naraštaji 2009. jesu posebni: ovaj dio školovanja započeli su dok Hrvatska još nije bila članica NATO-a, a završili ga u sasvim drugom kontekstu. Iako je primjena standarda Saveza na školovanje započela već godinama prije, vjerujemo da je ovaj put još i intenzivirana. To je jednostavno nužno, i oni koji dosad nisu imali priliku, sigurno će se naći u situaciji da djeluju u međunarodnom okruženju, bilo u misijama izvan Hrvatske ili u samoj Hrvatskoj.

Vrijedno je naglasiti i da su uvjeti školovanja sve bolji. Učionice, multimedijalne prostorije, sportski objekti, objekti za smještaj, sve polako dobiva novo ruho, koje će polaznicima (ovaj put bilo ih je 16 iz stranih zemalja) omogućiti da se usredotoče na ono po što su i došli: nova znanja.

Kao što je već postao običaj, objavljujemo kratke izjave najboljih polaznika nekih od oblika izobrazbe. Ta "titula" im je i jedini zajednički nazivnik: riječ je o

ljudima koji su došli iz različitih postrojbi, imaju različite činove, dužnosti, afinitete, različitih su godina, no ono što su postigli, mogu samo ljudi koji su sjedinili talent, motivaciju, odgovornost i marljivost. Ne zaboravimo, danas oni ne predstavljaju samo svoje postrojbe ili svoj kraj nego na neki način i Hrvatsku. Najbolji su polaznici izobrazbi koje provodi vojno učilište članice NATO-a. Provodi ih u skladu sa standardima Saveza, vojnostručno najzahtjevnijima na svijetu. ■

Najboljni polaznici HVU-a

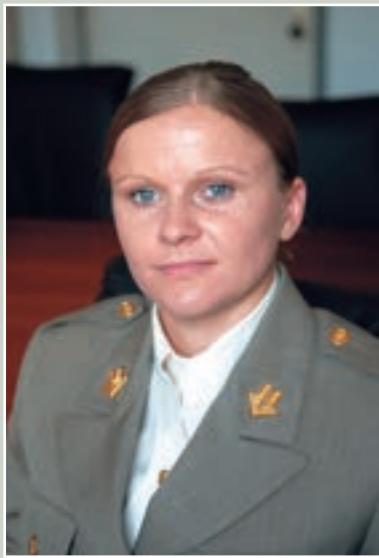
**bojnik Mario RAGUŽ,
Zapovjedno-stožerna
škola "Blago Zadro"**

kolega, koji dolaze iz svih grana, odlučio sam se na diplomski rad "Namjenski organizirane snage u napadnoj operaciji" i tu smo kroz procese odlučivanja zajednički susretali i rješavali sve probleme karakteristične za intergransko djelovanje.

**natporučnik Mladen
BUJANIĆ, Napredna
časnička izobrazba**

Kao najbolji polaznik ne očekujem nikakve povlastice i nastaviti će se truditi jednako kao i do sada. Izobrazba je sigurno korisna i za sudjelovanje u misijama NATO-a, koje zasad nemam u planu, ali mislim da me to ipak čeka u bliskoj budućnosti. Poznato je da od ove godine izobrazba teče po novom konceptu: kroz četiri modula stječu se brojna znanja za rad u postrojbi. Neka od njih sam dosad površno poznavao, ali tek sada su "sjela" na svoje mjesto i moći će se njima služiti u daljnjoj karijeri.

**pozornica Milica
BRLEK, Temeljna ča-
snička izobrazba**

Ušla sam u sustav još 2005. godine, a priješao je na časničku dužnost mnogo će mi značiti. Skok u novi čin neće mi biti problem jer otprije imam iskustva u radu s ljudima i dovoljno samopouzdanja. Među polaznicima je cijelo vrijeme vladao korektan odnos, bez obzira na to je li bila riječ o civilima, kade-

tim ili nama koji smo došli iz sustava. Žene su često među najboljim polaznicima i mislim da se možemo u svemu uspoređivati s muškarcima.

**narednik Denis
JURIĆ, Napredna do-
časnička izobrazba**

Mislim da je sve bilo u redu, moja je ocjena: odličan. Sažeta su najbitnija znanja i sve će biti vrlo korisno prenijeti vojnicima u postrojbi. Temeljnu dočasničku izobrazbu završio sam u Jastrebarskom 2003. i mogu reći da se odonda bitno poboljšao standard života vojnika na obuci, ali i način izobrazbe.

**stožerni narednik Mi-
hael BRINDZEJ, Visoka
dočasnička izobrazba**

Afirmacija uloge dočasnika jasno se vide u ovoj izobrazbi: zajedno sa Zapovjedno-stožernom školom radili smo na vježbama i jedni drugima pomagali kad god je zatrebalo. To je dokaz da časnik i dočasnik zajedno mogu mnogo lakše odraditi zadatu, koju uvijek želim profesionalno odraditi bez obzira na to gdje bio raspoređen. Želim raditi s ljudima, svoje dugogodišnje iskustvo prenijeti drugima, posebno mладимa.

**skupnik Vinko FILIPO-
VIĆ GRČIĆ, Temeljna
dočasnička izobrazba**

Sad kad smo članica NATO-a, mislim da bi u ovo školovanje trebalo ubaciti više elemenata koji se odnose na međunarodne mirovne misije, okrenuti sve prema toj strani. Također, mislim da bi se izobrazba mogla još vremenski sažeti, jer možda zahtijeva previše vremena. U budućnosti očekujem još više novih oblika obuke.

Na Hrvatskom vojnom učilištu školovanje je završio:

- 11. naraštaj Ratne škole "Ban Josip Jelačić" (14 polaznika)
- 17. naraštaj Zapovjedno-stožerne škole "Blago Zadro" (40 polaznika)
- 8. naraštaj Napredne časničke izobrazbe (56 polaznika)
- 8. naraštaj Temeljne časničke izobrazbe (85 polaznika)
- vojni piloti-kadeti (9 kadeta)
- 7. naraštaj Visoke dočasničke izobrazbe (14 polaznika)
- 20. naraštaj Napredne dočasničke izobrazbe (47 polaznika)
- 35. naraštaj Temeljne dočasničke izobrazbe (50 polaznika)

Marija ALVIR, snimio Tomislav BRANDT

"Ovo je sigurno najzahtjevniji tečaj u Dočasničkoj školi, provodi se zimi i ljeti, traje mjesec dana i ima ukupno 160 sati nastave, od kojih polaznici provode dnevno po osam sati u učionici, a na terenu i više", rekao je prvi dočasnik Škole časnički namjesnik Željko Bilić

Tečaj za prve dočasne

Dočasnička škola Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski", sa sjedištem u Đakovu, provela je na vojnom poligonu "Gašinci" od 25. svibnja do 24. lipnja Tečaj za prve dočasne vodova i satnija. Među 27 polaznika tečaja bila su deseterica s Napredne dočasničke izobrazbe, koju u ovom naraštaju pohađaju i dvojica pripadnika Vojske Crne Gore, te sedamnaestero dočasnika OSRH-a koji su tu razinu izobrazbe završili po starom programu, kada nije bilo ovog tečaja, koji Dočasnička škola provodi po treći put.

Težište na suvremenim vojnim operacijama

Pru polovicu jednomjesečnog tečaja polaznici su proveli u učionicama, gdje su usvajali teoretski dio i pripre-

mali se za taborske uvjete, a potom je uslijedio praktični dio na terenu, odnosno intenzivna cijelodnevna obuka. Naime, polaznici su zajedno sa svojim instruktorima svakodnevno uvježbavali određene radnje. Težište je bilo na suvremenim vojnim operacijama koje podrazumijevaju takтику suvremenog ratovanja odnosno rad većinom u malim skupinama, borbu u naseljenom mjestu, konvoj, nadzornu točku, kordon, pretragu i druge aktivnosti iz tog područja, a dodatni napor zahtijevali su i vrlo nepovoljni vremenski uvjeti. No, i na iznimno visokoj temperaturi polaznici su uspješno svladavali obučne aktivnosti, a u tome su im pomagali iskusni instruktori - stožerni narednik ALEN Cvetko, koji ih je uvježbavao u suvremenim vojnim ope-

Među polaznicima je bila i jedna dočasnica, **stožerna narednica Marija Babić** iz Pomorske baze HRM-a. Po struci viša medicinska sestra, ovamo je dospjela kao prva dočasnica satnije, no priznala je da joj je tečaj bio prezahtjevan. Naime, zbog sudjelovanja u ratu priznata joj je Temeljna dočasnička izobrazba, a Naprednu je završila u Splitu, ali za

potrebe mornarice, te stoga smatra da nema dovoljno predznanja za ovakvu vrstu usavršavanja: "Suvremene vojne operacije za mene su potpuno novi način obuke, prilagođen mirovnim misijama i uskladen s NATO standardima." Ta bivša pripadnica 4. gardijske brigade istaknula je da joj pješaštvo nije strano, kao ni okruženje u kojem je većina muških kolega, pohvalivši pritom korektan odnos kolega s tečaja te, kako je ocijenila, izvrsne instruktore.

Jedan od polaznika tečaja bio je **narednik Josip Ručević**, pripadnik Gardijske oklopno-mehanizirane brigade HKoV-a, koji je i polaznik Napredne dočasničke izobrazbe. "Ova škola nam daje mnogo više znanja nego do sada, kao i mogućnost da ih prenesemo u svoje postrojbe", zaključio je, istaknuvši da podizanjem razine izobrazbe dižemo i ugled naših Oružanih snaga u svijetu. Napominjući da, kao i svi koji su sudjelovali u mirovnim misijama, nastoji stečena iskustva primjeniti u obuci, ali i obrnutu, rekao je da planira ponovno ići u Afganistan te je izrazio nadu da će mu ovaj tečaj koristiti i u misiji ISAF.

niko vodova i satnija

racijama, te nadnarednici Ivana Vidak i Zoran Kušenić, instrutorica i viši instruktor taktike. Voditelj tečaja bio je nadnarednik Miroslav Čičković, koji je i zapovjednik skupine na Naprednoj dočasničkoj izobrazbi, a provedbu je nadzirao prvi dočasnici Škole časnički namjesnik Željko Bilić. "Ovaj tečaj je rezultat inovacije nastavnih planova i programa na tragu primjene koncepta izobrazbe za potrebe Oružanih snaga RH, tako da je ova akademska godina zapravo prva u kojoj primjenjujemo nove, preinacene nastavne planove i programe", rekao je, pojasnivši da je sustav dočasničke izobrazbe izmijenjen: "Temeljne postavke ostale su iste, no sadržaj programa je uvelike izmijenjen, tako da je i ovaj tečaj jedna od novina u

tom novom planu izobrazbe." Provodi se na Naprednoj dočasničkoj izobrazbi, koja se sastoji od općeg i specijalističkog dijela te tečajeva. "Ovakvi tečajevi namijenjeni su dočasnicima koji imaju postavljenja ili će biti postavljeni na dužnosti. Usporedno s tim, u Školi je u tijeku i Tečaj za stožerne dočasnice. Obje kategorije dočasnika jesu karijerni dočasnići, dakle oni s kojima računamo da će u budućnosti nositi dočasnički sustav", rekao nam je prvi dočasnici Škole, zaključivši: "Ovo je sigurno najzahvatljiviji tečaj u Dočasničkoj školi. Provodi se zimi i ljeti, traje mjesec dana, a ima ukupno 160 sati nastave, od kojih polaznici provode dnevno po osam u učionici, a na terenu i više." ■

SURADNJA DOČASNIKA na međunarodnoj razini

Svrha tog kampa jest afirmirati međunarodnu suradnju dočasničkih zborova, povećati stupanj znanja i specifičnih vještina dočasnika, razmijeniti iskustva u radu i međusobno se bolje upoznati te potaknuti daljnji razvoj dočasničkih zborova zemalja sudionica

Drugi međunarodni kamp dočasnika oružanih snaga zemalja članica NATO saveza i Partnerstva za mir održan je od 15. do 24. lipnja u pomorskoj bazi HRM-a "Sveti Nikola – Lora" u Splitu. Svrha tog kampa, koji je prvi put proveden u lipnju prošle godine, jest afirmirati međunarodnu suradnju dočasničkih zborova, povećati stupanj znanja i specifičnih vještina dočasnika, razmijeniti iskustva u radu i međusobno se bolje upoznati te potaknuti daljnji razvoj dočasničkih zborova zemalja sudionica. Budući da polaznike kampa većim dijelom čine pripadnici oružanih snaga stranih zemalja, osmišljen je i poseban dio programa radi upoznavanja povijesnog i kulturnog nasljedja Hrvatske.

Među petnaestoricom polaznika bila su petorica dočasnika iz Oružanih snaga RH - po jedan iz HKoV-a, HRM-a, HRZ-a i PZO-a te Počasno-zaštitne bojne i Hrvatskog vojnog učilišta. Uz pripadnike OSRH-a, na kampu su sudjelovali i trojica dočasnika iz Slovenije, po

dvojica iz Albanije i Bosne i Hercegovine te po jedan iz Crne Gore i Mađarske, kao i Zapovjedništva združenih snaga NATO-a iz Napulja. Nositelj organizacije i provedbe kampa bio je zamjenik prvog dočasnika OSRH-a stožerni narednik Hrvoje Krajačić, a voditelj kampa časnički namjesnik Mario Pojer, prvi dočasnik HRM-a, u čijem je domaćinstvu održan taj ključni obučni događaj Dočasničkog zbora OSRH-a u ovoj godini. Obojica su izrazila zadovoljstvo provedbom kampa, a Krajačić je pojasnio kako je uopće došlo do njegove organizacije: "U godini pristupanja RH i OSRH-a NATO-u, a kao nastavak intenziviranja aktivnosti vezanih uz proglašavanje prošle godine godinom dočasnika u NATO-u, Dočasnički zbor OSRH-a provodi i snažno podupire ukupne procese transformacije OSRH-a, ne samo unutar RH nego i u određenim oblicima međunarodne vojne suradnje na razini dočasnika zemalja članica NATO-a i PzM-a."

U pripremi kampa sudjelovali su svi prvi dočasnići grana OSRH-a, a planiranju programa i aktivnosti prethodile su višemjesečne pripreme i koordinacija sa svim zapovjednicima grana i postrojbi te razine. Predavači i instruktori bili su također iz redova OSRH-a, a u radu kampa sudjelovali su i kvalificirani gosti predavači iz OSRH-a te ostalih zemalja članica NATO-a i PzM-a, kao i NATO zapovjedništava. Službeni jezik bio je engleski, kao što je i uobičajeno u aktivnostima vezanim za NATO i PzM, a program rada odvijao se na različitim lokalitetima.

U splitskoj Lori, sjedištu kampa, polaznici su predstavili svoje dočasnicike zborove te su se uz pomoć instruktora HRM-a uyežbavali na sportskim terenima i proveli obuku iz vojničkog plivanja. Tu su upoznali i temeljne mornaričke vještine te proveli obuku iz veslanja u kuteru, nakon čega je održano i natjecanje u vožnji kuterima, a uz HRM te Flotilu HRM-a i Obalnu stražu RH predstavljene su im i raketne topovnjače "Vukovar" i "Dubrovnik". U splitskom je akvatoriju provedena i obuka iz veslanja te natjecanje u vožnji kajacima, kao i metodsко-pokazna vježba izrade australske splavi te edukacijska prezentacija temeljnih vještina borbenog plivača, sve uz pomoć instruktora iz Bojne za specijalna djelovanja, koji su sudionicima kampa predstavili i višenamjenski gumeni čamac "Bljesak". U Lori su proveli i dočasniciku radionicu, na kojoj su sudionici kampa razmjenjivali iskustva iz mirovnih misija, te funkcionalnu obuku pod nazivom Osobni psihološki

profil u izgradnji malih timova. Organizirana im je i plovidba obučnim jedrilicama od Lore do Starigrada na otoku Hvaru preko Paklenih otoka i natrag te su, uz obuku u kormilarenju i jedrenju, posjetili i Starigrad, a proveli su i topohodnju na otoku Čiovu te obišli kulturno-povijesne znamenitosti Splita. Posjetili su i Zrakoplovnu bazu Zadar, gdje im je predstavljen HRZ i PZO, a tijekom obilaska letjelišta Divulje i zrakoplov CL-415, dok su u Kninu imali priliku saznati više o Gardijskoj motoriziranoj brigadi, nakon čega je na obližnjem vojnom poligonu Bralovac provedeno situacijsko gađanje iz HS-a i AK 47, također uz pomoć instruktora iz BSD-a. Sudionicima kampa na kraju su uručene prigodne uspomenice, a s obzirom na iznimno bogat i sadržajan program, vjerujemo da će im tih desetak dana svakako ostati u lijepoj uspomeni. ■

U godini pristupa-nja RH i OSRH-a NATO-u, a kao nastavak intenzi-viranja aktivnosti vezanih uz proglašavanje prošle godine godinom dočasnika u NA-TO-u, Dočasnici-ki zbor OSRH-a provodi i snažno podupire ukupne procese transfor-macije OSRH-a, ne samo unutar RH nego i u odre-denim oblicima međunarodne vojne suradnje na razini dočasnika zemalja članica NATO-a i PzM-a, istaknuo je nositelj organizacije i provedbe kampa stožerni narednik Hrvoje Krajačić

NOVA TERMALNA KAMERA ZA STRYKER I ABRAMS

Tvrtka BAE Systems sklopila je ugovor s američkom tvrtkom General Dynamics o isporuci termalnih kamera Check-6 vrijednih 45 milijuna dolara. Tim će se kamerama opremiti nova kotačna oklopna vozila Stryker i tenkovi M1 Abrams. Check-6 je kamera nastala daljnjim razvojem tehnologija razvijenih tijekom stvaranja termalnih kamera za nove ciljničke sustave. Nova termalna kamera omogućava posadi uporabu u svim meteorološkim uvjetima, danju i noću. Instaliranje je jednostavno, ne zahtijeva bušenje ili zavarivanje i moguće ga je obaviti u terenskim uvjetima. Računa se da postoji oko 300 000 vozila na koje bi se Check-6 mogao instalirati i omogućiti povećanje vidljivosti te istodobno povećati sigurnost posade. BAE Systems se nuda da će uspjeti prodati oko 12 000 kompletata Check-6.

M. PETROVIĆ

Foto: Business Wire

U PARIZU PREDSTAVLJENA NOVA INAČICA AW101

Tijekom Paris Air Showa, koji je održan od 15. do 21. lipnja, tvrtka AgustaWestland službeno je svjetskoj javnosti predstavila novu inačicu svog srednjeg taktičkog transportnog helikoptera AW101. U biti riječ je o znatnim poboljšanjima postojećih sustava te poboljšanju postojećih letnih performansi. Što se tiče unutrašnjosti pilotske kabine, posada sad ima na raspaganju pet višefunkcionalnih prikaznika veličine 25 cm x 20 cm, što je 70-postotno povećanje korisnosti, sadržajnosti i vidljivosti podataka koje ti integrirani prikaznici pružaju.

Što se tiče strukturalnih poboljšanja, uz manja poboljšanja trupa letjelice dodatni veliki pomak je načinjen s novom pogonskom skupinom, koju sada čine tri turbovratilna motora General Electric CT7-8E, svaki jakosti 2527 KS. Nova pogonska skupina omogućava osjetno poboljšanje letnih mogućnosti AW101. Uz povećanja maksimalne brzine za 10 čvorova (koja sada iznosi maksimalnih 198 čvorova), povećana je i maksimalna nosivost za dodatnih 900 kg.

Na poboljšanje letnih performansi utjecala je i zamjena krakova glavnog rotora s novim tzv. BERP IV krakovima, koji su rezultat programa koji je tijekom 2000. tvrtka AgustaWestland pokrenula zajedno s ministarstvom obrane Ujedinjenog Kraljevstva. Uz to značajna poboljšanja provedena su na repnom rotoru, zahvaljujući kojem AW101 u zaledbenju može odolijevati bočnom vjetru brzine do 40 čvorova. Nova inačica AW101 već se nalazi na proizvodnoj traci i spremna je za narudžbe zainteresiranih kupaca.

I. SKENDEROVIC

RAZVOJ SAVITLJIVIH OLED-a

Američka tvrtka Universal Display Corporation potpisala je ugovor s američkom kopnenom vojskom vrijedan više od milijun dolara o nastavku razvoja savitljivih zaslona na tehnologiji organskih LED dioda (OLED). Riječ je o UniversalPHOLED fosforescenjoj OLED tehnologiji koja omogućava izradu savitljivih zaslona pogodnih za vojne aplikacije. Tvrta u razvoju sudjeluje s tvrtkama LG, jednim od vodećih proizvođača zaslona i L-3

Foto: Business Wire
Communicstions, vodećim američkim integratorom zaslona za potrebe mi-

nistarstva obrane. Razvijen je prototip savitljivog zaslona za zapešće, temelji se na LG-jevoj aktivnoj OLED matrići (AMOLED) postavljenoj na supstrat od tankog čeličnog filma. Konačnu integraciju u otporan terenski uređaj obavila je tvrtka L-3 Communicstions. Vjeruje se da će, osim vojske i sigurnosnih agencija, i komercijalno tržište pokazati veliko zanimanje za novu generaciju zaslona.

M. PETROVIĆ

RUSKA MORNARICA REDUCIRA FLOTU PLOVILA ZA 50%

Ruska pacifička flota planira otpustiti iz svoje službe gotovo 5000 ljudi do 2012.-2013. a sve u skladu s odlukom moskovske vlade za raspremom gotovo polovice plovila. Prema neimenovanim izvorima, planira se smanjenje plovila u aktivnoj službi sa sadašnjih 240 na 123 do kraja 2016. Ruski ministar obrane izjavio je da se planira smanjenje cijelokupnog broja vojnih djelatnih osoba u oružanim snagama s trenutačnih 1,2 milijuna na 1 milijun do 2012. radi stvaranja mobilnije

vojske s fokusom na ekspedicione operacije. Što se tiče vojnih djelatnih osoba u pacifičkoj floti i njihova smanjenja, ponajprije će se to odnositi na otpuštanje oko 30% volontera (bivših ročnika) te ostalih do potrebnog broja iz neaktivnog vojnog osoblja. U skladu s posljednjim dostupnim podacima u 2008., ruska ratna mornarica imala je 273 plovila u aktivnoj službi iako je operativni status mnogih vrlo upitan.

M. PTIĆ GRŽELJ

ARMED BLACK HAWK USPJEŠNO PROŠAO TESTIRANJA

Američko-izraelska inicijativu, koju predvode tvrtke Sikorsky Aircraft Corp. i Elbit Systems, sredinom lipnja objavila je da je uspješno okončana faza testiranja nove inačice transportnog helikoptera H-60 Black Hawk. Riječ je o naoružanoj inačici koja je dobila novo ime Armed Black Hawk, iako je proteklih godina, kada je započet rad na integriranju novih sustava, bila poznata i pod imenom BattleHawk.

Helikopteri Black Hawk u operativnu uporabu ušli su tijekom 1978., danas ih rabi 27 zemalja diljem svijeta, i od tada su prošli niz različitih programa poboljšanja. Ono što su Sikorsky Aircraft Corp. i Elbit Systems napravili na Armed Black Hawku može se smatrati jednim od naj-

značajnijih programa poboljšanja, i moglo bi se reći njegove prenamjene. Izvorno zamišljen kao transportna platforma, koja je doduše imala mogućnost nošenja određenih oružnih sustava poput nevođenih raketnih zrna, sada Armed Black Hawk ima znatno kompletniji arsenal zahvaljući kojem postaje respektabilna platforma za pružanje vatrene potpore, ali i za elektroničku borbu i izviđanje. Za to su ponajviše zasluzni turela s topom 20 mm smještena ispod nosne sekcije dok na četiri vanjska nosača može nositi nevođena i navođena raketna zrna raznih kalibara te navođene projektili zrak - zemlja. Spomenuta provedena testiranja ponajviše se odnose na funkcionalnost tih oružnih sustava, te prema

navodima Sikorsky Aircraft Corp. i Elbit Systems cijela platforma je dosegnula razinu tehnološke zrelosti, na temelju koje je moguće obaviti modernizaciju već proizvedenih Black Hawkova, te proizvoditi novonaručene helikoptere prema standardu Armed Black Hawk. Za novu unutranju avioniku u pilotskoj kabini zasluzan je Elbit, uz to što je isporučio ANVIS/HUD sustav za pilotske kacige.

I. SKENDEROVIC

PORAST POTRAŽNJE ZA OKLOPLJENIM VOZILIMA

Tvrta International Armouring Corporation (IAC) iz Ogdena, u američkoj saveznoj državi Utah, jedna je od vodećih na području konstruiranja i proizvodnje lakih oklopnih vozila baziranih na komercijalnim modelima. Zbog stalne potražnje za takvim tipom vozila, osobito za potrebe snaga u Afganistanu i Iraku, tvrtka postiže dobre poslovne rezultate.

IAC je bila prva tvrtka koja je prije 15-ak godina na komercijalnim vozilima primijenila zaštitu od naprednih sintetičkih laminata. Tvrta je nedavno prikazala fotografiju komercijalnog terenskog vozila GM Yukon koje su oklopili, a vozilo je isporučeno u Afganistan. Tamo je napadnuto eksplozivnom napravom, a sva su četiri putnika nakon napada neozlijedeni napustili vozilo. IAC je dosad načinio više od 5500 oklopjenih vozila, a prodana su u 50 država diljem svijeta.

M. PETROVIC

AUSTRALIJA ZAPOČELA PODMORNIČKI PROGRAM

Australijska vlada je započela program izgradnje nove generacije podmornica potkraj veljače ove godine imenovanjem kontraadmirala Rowana Moffitta voditeljem programa. Program nazvan SEA 1000, kojim bi flota podmornica bila udvostručena u odnosu na sadašnji broj, službeno će biti pokrenut objavom tzv. Bijele knjige dok se ukupna vrijednost programa procjenjuje između 12,9 i 22,5 milijarde američkih dolara. Planirano je da će buduće podmornice zamjeniti one klase Collins u razdoblju 2020. i 2025.

Vojni analitičari pri tome izražavaju ozbiljne sumnje u čitav program jer ga ponajprije smatraju preambicioznim s obzirom na smanjenje australskog vojnog proračuna i odlukom o nenaručivanju četvrtog razarača klase Hobart. U mornaričkim krugovima postoji bojazan da će vlada financirati izgradnju novih podmornica na štetu površinskih

borbenih plovila kojih će do 2018. biti u uporabi samo 11.

Vrlo je izgledno da će podmornice biti europskog dizajna s američkim borbenim sustavom, senzorima i naoružanjem a gradnja će biti dodijeljena brodogradilištu ASC iz Adelaide u kojem su izgrađene podmornice klase Collins. Daleko veći problem bit će novačenje, izobrazba i obuka dovoljnog broja budućih podmorničara za novih 12 podmornica, s obzirom na to da jedva održavaju polovicu podmornica klase Collins na moru s 420 kvalificiranih podmorničara.

M. PTIĆ GRŽELJ

NOVI ARKTIČKI OPV ZA DANSKU MORNARICU

Novi brod imena Ejnar Mikkelsen (P571), poput svog prethodnika - prvog patrolnog broda u klasi Knud Rasmussen (P570), ušao je u aktivnu službu danske Kraljevske ratne mornarice početkom ove godine a namijenjeni su širokom opsegu arktičkih i priobalnih zadaća.

Osnovne značajke trupa očituju se u duljini preko svega 71,80 m, širini 14,60 m, gazu 4,95 m te istisnini

1720 t. Propulzijski sustav sastoji se od dva robusna dizelska motora MAN, svaki snage 2720 kW, reduktora, jedne propelerske osovine i vijka s prekretnim krilima. Opisanim pogonskim sustavom brodovi postižu brzine veće od 17 čv. Glavna karakteristika projektiranih brodova jest ojačana oplata trupa da bi plovila bila operativna i na zaleđenom moru, odnosno do deblijine leda 70 cm. NA krmenom dijelu

broda smještena je helikopterska paluba dok je u unutrašnjosti smještena brza brodica duljine 12 m.

Uz klasične patrolne zadaće na Sjevernom Atlantiku, brodovi su također namijenjeni ribarskim inspekcijskim, zaštiti okoliša, pretraživanju i spašavanju stradalnika, osiguravanju državnog integriteta te kao pomoć vladama Danske i Grenlanda.

M. PTIĆ GRŽELJ

TALARION

Održavanje Paris Air Showa, kao izvrsnu prigodu za svjetsku premijeru svojih postignuća, dobro je iskoristila i tvrtka EADS Defence & Security (DS), koja je svjetskoj javnosti predstavila svoj novi bespilotni sustav. Riječ je o zajedničkom razvojnog programa Francuske, Njemačke i Španjolske koju predvodi EADS Defence & Security, i to po svemu sudeći HALE (High Altitude Long Endurance) bespilotni sustav naziva Talarion (to je naziv sandala s krilima kakve je imao Hermes, biće iz grčke mitologije, glasnik bogova s Olimpa).

Na Le Bourgetu je predstavljen mockup Talarion, koji će imati raspon krila od 27,90 m. Ostale tehničko-taktičke odlike EADS Defence & Security zasad ne navodi, osim što će za pogon imati pogonsku skupinu od dva jet motora, za koje također zasad nije navedeno od kojeg proizvođača. Za razliku od drugih jet bespilotnih sustava koji se nalaze u razvoju, Talarion svojim dizajnom podjeća na avion, što se posebice odnosi na krila te horizontalni i vertikalni stabilizator. Na pri-

kazanom mockupu vidljiva je žirostabilizirana senzorska turela smještena s donje strane trupe, premda se pretpostavlja kako će Talarion u unutrašnjosti nosne sekcije imati i radarski sustav. EADS Defence & Security zasad navodi kako je Talarion zamišljen primarno kao ISTAR (Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance) platforma.

Vlade Francuske, Njemačke i Španjolske tijekom svibnja dale su svoju suglasnost za početak izgradnje prvog prototipa koji bi trebao poletjeti tijekom 2013., dok se početak serijske proizvodnje planira za 2015. godinu.

I. SKENDEROVIC

Tradicionalno izvješće Stockholmskog međunarodnog instituta za mirovna istraživanja otkriva podatke o međunarodnoj trgovini oružjem. U proteklom petogodišnjem razdoblju pet najznačajnijih izvoznika oružja u svijetu su bili Sjedinjene Države, Rusija, Njemačka, Francuska i Velika Britanija, dok su najčešća odredišta za kupljeno oružje Kina, Indija, Ujedinjeni Arapski Emirati, Južna Koreja i Grčka

MEĐUNARODNA TRGOVINA ORUŽJEM

U svom redovitom godišnjem izvješću Stockholmski međunarodni institut za mirovna istraživanja (Stockholm International Peace Research Institute - SIPRI) je objavio podatke o međunarodnoj trgovini konvencionalnim oružjem. Podaci se odnose samo na izvoz konvencionalnog naoružanja, uključujući prodaje, darovanja i transfere tehnologije između država, međunarodnih organizacija i oružanih skupina te ne obuhvaćaju izvoz malog oružja. SIPRI rabi metodu petogodišnjih prosjeka koji plastičnije prikazuju postojeće trendove u međunarodnoj trgovini oružjem od običnih jednogodišnjih podataka. Praćenje trendova globalne trgovine

naoružanjem je značajno ne samo zbog uočavanja jačanja rasta vojnih i ekonomskih potencijala neke zemlje već i radi uočavanja razvoja mogućih sukoba.

Najveći izvoznici

Promatra li se proteklo desetljeće u kontinuitetu, indikator trenda pokazuje blagi trend pada u odnosu na 2007. godinu. Naime, trend pada vrijednosti međunarodne trgovine konvencionalnim naoružanjem, koji je svoje dno dotaknuo 2002. godine, nakon 2003. godine bio je u rastu da bi dosegnuo vrhunac u 2007. godini. Prema izvješću, u petogodišnjem razdoblju 2004.-2008. godine pet najvećih izvoznika oružja u

svijetu jesu Sjedinjene Države, Rusija, Njemačka, Francuska i Velika Britanija, iako je za peto mjesto povremeno konkurirala i Nizozemska. Samo tih pet zemalja čini čak 78 posto međunarodnog izvoza oružjem, što je ipak znatno manje nego u prethodnom petogodišnjem razdoblju 1999.- 2003. kada je činilo 81 posto. Iz činjenice rasta udjela izvoza ostatka svijeta na 22 posto, može se posredno izvesti zaključak o jačanju vojne industrije izvan skupine velikih proizvođača oružja.

Sjedinjene Države čine 31 posto izvoza oružja u svijetu, koje je isporučeno u čak 69 zemalja svijeta. Najviše američkog oružja otpada na Južnu

Koreju s petnaest posto i na Izrael s trinaest posto. Odredište za više od trećine vrijednosti američkih isporuka oružja bio je Bliski istok, od čega je 207 borbenih zrakoplova i pet tisuća vođenih bombi. Još je nekoliko velikih ugovora sa zemljama regije zaključeno u 2008. godini, uključujući i prodaju sustava Patriot PAC-3 te još nekih oružanih sustava Ujedinjenim Arapskim Emiratima (koji su trenutačno treći po veličini kupac američkog oružja), što će uvjerljivu američku dominaciju održati i u sljedećim godinama.

Izvoz ruskog oružja čini 25 posto svjetskog tržišta. Najvažnije tržište za Rusiju je Kina koja je kupila visokih 42 posto ukupnog ruskog izvoza, iz nje slijedi Indija s 21 posto, a značajan uvoznik je i Alžir s osam posto. Pored navedene tri, još su četrdeset i tri zemlje u svijetu u proteklih pet godina nabavljale oružje iz Rusije.

Njemački izvoz oružja je u protekle četiri godine povećan 70 posto, te je danas njemački tržišni udio narastao na 10 posto. Glavna izvozna odredišta njemačke vojne industrije jesu europske zemlje, u koje je izvoz narastao čak 123 posto. Dva najvažnija kupca njemačkog oružja su Grčka i Turska u koje odlazi trećina izvoza, dok iza njih slijedi Južnoafrička Republika. Glavninu njemačkog izvoza čine tenkovi Leopard-2A4 i licencirana proizvodnja podmornica.

Velika Britanija se nakon prošlogodišnjeg ispadanja s liste pet najvećih

izvoznika ponovno vratila s udjelom od četiri posto. Ukupno je britansko oružje izvezeno u 37 različitih zemalja svijeta od čega na najvažnijeg britanskog vojnog saveznika - SAD otpada 21 posto. Slijedi Indija s 14 posto i to zahvaljujući kupovini 66 trenažnih zrakoplova Hawk-100 i 20 jurišnih Jaguar-S. U 2009. godini započinje izvoz 72 borbenih zrakoplova Typhoon u Saudijsku Arabiju, čime će se trajno ojačati pozicija Londona među najvećim izvoznicima oružja u svijetu.

Najveći uvoznici

U pogledu zemalja uvoznika oružja, moguće je identificirati pet najvažnijih zemalja; to su Kina, Indija, Ujedinjeni Arapski Emirati, Južna Koreja i Grčka koje zajedno čine 35 posto svjetskog tržišta, te se na njih u proteklom petogodišnjem razdoblju odnosilo 34 posto

transakcija. Kineske nabave oružja su u 2008. godini dosegnule 11 posto svjetskog tržišta, a kineske oružane snage je opskrbilo ukupno šest stranih vojnih industrija, od čega samo na Rusiju otpada 92 posto, dok na uvoz iz Francuske i Ukrajine otpada tri odnosno dva posto uvoza. Kina je tijekom cijelog proteklog desetljeća bila najveći uvoznik naoružanja na svijetu, no taj udio je ipak u blagom padu, iz čega se može izvesti zaključak o jačanju domaće kineske industrije.

Drugi azijski div koji je u procesu etabriranja u svjetsku silu - Indija, slijedi Kinu sa sedam posto svjetskog uvoza oružja. I u slučaju Indije, najveći dobitnik je ruska vojna industrija budući da iz te zemlje dolazi 71 posto indijskog uvoza naoružanja, dok daleko iza nje slijede Velika Britanija i Izrael. Naftom bogati Ujedinjeni Arapski Emirati su se uspeli na treće mjesto uvoznika oružja sa šesnaestog mjeseta na kojem su se nalazili u proteklom petogodišnjem razdoblju. Grčka je u proteklom desetljeću najznačajniji kupac naoružanja na europskom kontinentu, no ipak je pala s trećeg na peto mjesto. Turska je pak potpuno ispalila s liste pet najvećih uvoznika oružja te je danas unatoč kupnji licencije za proizvodnju 51 borbenog helikoptera A-129 od Italije na osmom mjestu uvoznika. Na listi velikih kupaca se pojavljuju i male zemlje kao što je Gruzija, koja je zbog napetosti u Južnoj Osetiji u ljeto 2008.,

Njemačka vojna industrija je znatno povećala svoj udio na svjetskom tržištu - na slici podmornica klase 212A

Hrvoje BARBERIĆ

učetverostručila nabavu oružja, uglavnom iz Ukrajine.

Gledano po kontinentima, u uvozu oružja prednjači Azija (bez Bliskog istoka) s 37 posto svih transakcija, no ipak značajno manje nego 40 posto koliko je imala u proteklom petogodišnjem razdoblju. Najveći dio otpada na istočnu Aziju sa 67 posto, a najmanje na središnju sa samo jedan posto. Tradicionalno veliki regionalni kupac oružja Tajvan je smanjio narudžbe iz inozemstva, dok je Pakistan povećao vrijednost kupnji naoružanja za 40 posto i to uglavnom iz SAD-a.

Bliski istok je primio osamnaest posto međunarodnih transfera oružjem, što predstavlja povećanje u odnosu na petogodišnje razdoblje. Najznačajniji regionalni kupac su bili Ujedinjeni Arapski Emirati s 34 posto, dok na Izrael otpada 22 posto a Egipat 14 posto. Izrael je kupio 102 lovca F-16I te različite oružne sisteme iz europskih zemalja. Na listi se našao i Irak, koji je u 2008. zaključio ugovor o kupnji 140 američkih tenkova M1A1. Istodobno je Iran konzumirao

samo pet posto isporuka oružja u regiju.

Na europski kontinent se, zahvaljujući prije svega velikim nabavkama iz Grčke i Turske, odnosi 24 posto svjetskog uvoza oružja, no ipak manje od 26 posto u razdoblju 1999.-2003. godine, pri čemu na zemlje EU-a otpada čak 19 posto. Najveći dio udjela u kupovini europskih zemalja se odnosi na lovačke avione kojih je kupljeno 211 u proteklih pet godina (od 1300 prodanih u svijetu) dok još 10 zemalja otvara natječaje za kupovinu lovačkog aviona, no očekuje se da zbog finansijske krize dio narudžbi bude smanjen ili otkazan.

Američki kontinent čini 11 posto globalnih transakcija oružjem, pri čemu, prema očekivanjima, najveći dio otpada na SAD. SAD su, osim statusa najvećeg proizvođača i izvoznika, i sedmi po veličini uvoznik naoružanja u svijetu. Značajan regionalni uvoznik je Čile koji je istodobno i najveći uvoznik naoružanja u Latinskoj Americi i jedanaesti po veličini u svijetu. Također treba spomenuti da više zemalja regije prolazi proces modernizacije svojih oružanih snaga, te

je primjerice Brazil s Francuskom u prosincu 2008. potpisao ugovor o kupnji 50 helikoptera EC-725 te četiri konvencionalne i jedne nuklearne podmornice vrijedan 11,3 milijardi dolara.

Na najsiromašniji svjetski kontinent Afriku otpada čak sedam posto globalnog uvoza oružja, što predstavlja povećanje u odnosu na šest posto u prošlom petogodišnjem razdoblju. Najveći uvoznici su Alžir s trideset i pet posto i Južnoafrička Republika s dvadeset i sedam posto uvoza (Egipat je u studiji priključen Bliskom istoku). Alžirske nabavke uključuju kupovinu 180 tenkova T-90 te 18 zrakoplova Su-30Mk iz Rusije. Napetosti na granici Sudana i Čada su dovele do peterostrukog povećanja vojnih nabavki Čada koje uključuju i 6 zrakoplova Su-25 iz Ukrajine i 82 oklopna vozila iz Belgije, dok je Sudan iz Bjelorusije naručio 10 zrakoplova Su-25. Kenija je iz Ukrajine kupila 33 tenka T-72 te određen broj raketnih bacaca, no kao kuriozitet navodimo da su teret tijekom isporuke brodom presreli somalski pirati, te ga držali puna četiri mjeseca. ■

Foto: Lockheed Martin

Jedan od najprodavanijih borbenih aviona je američki F-16

DO VRHA, MOLIM!

Iako svojim djelovanjem leteće cisterne produžuju patrolnim avionima vrijeme ostajanja u zraku, povećavaju polumjer djelovanja borbenih aviona, te omogućavaju sigurniji i brži premještaj letjelica na veće udaljenosti, o njima se rijetko piše. Kad se to i dogodi, onda se tek usputno spomenu kao važan, ali ne baš zanimljiv dio borbenih djelovanja. A upravo dok se piše ovaj tekst leteće cisterne omogućavaju obavljanje velikog broja borbenih djelovanja iznad Afganistana, Iraka i tko zna gdje još. Zbog toga je pravo vrijeme da se napiše tekst o tim avionima bez kojih je suvremeno ratovanje postalo nezamislivo, barem u sadašnjem obliku i intenzitetu.

Prva leteća cisterna napravljena je u Sjedinjenim Američkim Državama još 1923. Bio je to Airco DH.4. Nakon II. svjetskog rata i naglog razvoja aviona i helikoptera s mlaznim pogonom, znatno je poraslo zanimanje i za razvoj letećih cisterni. Naime, potkraj četrdesetih i početkom pedesetih godina prošlog

stoljeća mlazni su motori postizali sve veće potiske, uz stalno povećanje potrošnje. Jedno od rješenja bio je razvoj letećih cisterni za popunu gorivom u letu. Prva suvremena leteća cisterna bio je Boeing KB-50, napravljen na osnovi strateškog bombardera B-50 Superfortess. Nakon njega razvijen je velik broj letećih cisterni, ponajviše na osnovi bombardera ili velikih putničkih aviona.

Jedna od tih ranih letećih cisterni koja je još uvijek u masovnoj uporabi, razvijena još u vrijeme Eisenhowera, jest Boeingov KC-135. Razvijen na osnovi putničkog aviona Boeing 707, KC-135 ima najveću poletnu masu od 146 285 kg, i može ponijeti 90,7 tona goriva. Za popunu gorivom u letu primarno se rabi Boeingov sustav *flying boom* (teleskopski sustav prekrcaja s krutim cijevima, koji se postavlja na stražnji dio aviona – tvrdi način), čiji je kapacitet prekrcaja 2700 kilograma u minuti. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

U zadnjih deset godina dominaciju na tržištu letećih cisterni preuzeila je europska korporacija Eads, koja je čak pobijedila Boeing i na američkom tržištu

Svojim jednostavnim katamaranom tvrtka Austal USA pobijedila je i u Joint High Speed Vessel programu razvoja brzog logističkog broda za američku ratnu mornaricu, marince i kopnenu vojsku

BRZA DOSTAVA OD OBALE DO OBALE (II. DIO)

Na iskustvima stećenim unutar HSV eksperimenta američka kopnena vojska, ratna mornarica i Marinski korpus započeli su stvarati obrise jedinstvenog zahtjeva za brzim logističkim brodom baziranim na komercijalnim tehnologijama koje se rabe za gradnju trajekata, uz dodavanje nekih specifičnih zahtjeva kao što je veća nosivost, veći doplov i osiguran prostor za zapovjedništvo s odgovarajućom komunikacijskom opremom. U osnovi su zatražili plovilo slično komercijalnom brzom trajektu, koje bi imalo povećanu vjerojatnost održavanja na površini i nakon oštećenja. Plovilo će

morati dobiti i letnu palubu za prihvat i najvećih transportnih helikoptera te posebnu rampu na krmi za brzi ukrcaj i iskrcaj vozila. Zasad se ne spominje mogućnost prihvata lebdjelica.

Povrh tih osnovnih zahtjeva, svaka grana oružanih snaga ima i svoje specifične zahtjeve. Tako kopnena vojska želi da njihov brod Theater Support Vessel (TSV) ima mogućnost brzog ukrcaja i iskrcaja oklopnih vozila na kotačima Stryker. Mornarica za svoj High Speed Connector (HSC) traži mogućnost što bržeg prijevoza ljudstva i tereta iz stalnih baza u zonu djelovanja. A traže i mogućnost iskrcaja na samu obalu,

preciznije rečeno plažu. Tank-Automotive and Armaments Command (TACOM) objavio je početkom 2003. Objective TSV Request for Information da bi dobio pobliža saznanja o mogućnosti brodogradilišta da odgovore na postavljene zahtjeve. Zahtjevi su bili da plovilo ne bude duže od 121 m, širine najviše 32,3 m. Gaz pri punoj istisnini ne smije biti veći od 4,47 m. Minimalna nosivost tereta je 950 tona, a minimalna brzina krstarenja 40 čvorova. Pri toj brzini, ali bez tereta, doplov ne smije biti manji od 4726 nautičkih milja. Uz 31 člana posade, brod mora imati kapaciteta za ukrcaj još 342 "putnika" (342 vojnika i 19 privremeno ukrcanih). Minimalna korisna površina teretnog prostora mora biti 2323 m². ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Srednji tenk Panzerkampfwagen III

U odnosu na Leichte Traktor i Grosstraktore, Neubaufahrzeug je bio veliki korak naprijed u razvoju suvremenog tenka. Međutim, nakon što su intenzivno testirani tijekom 1935. i 1936., pokazao se da Neubaufahrzeug nije najbolje rješenje. Osim loše pokretljivosti po mekanim terenima, te slabe autonomije, pokazalo se da je pogrešna i sama konцепција tenka. Naime, tijekom tih testiranja, ali i velikih manevara održanih tih godina, te ponajviše iskustava stečenih u Španjolskom gradanskom ratu, zaključeno je da je konцепцијa velikih tenkova s mnogo kupola definitivno zastarjela. Na primjeru Neubaufahrzeuga taj se konceptualni promašaj višestruko vidi. Prvi je bio da dvije dodatne kupole nisu pružale bitno veću paljbenu moć, a zahtijevale su dva dodatna člana posade i veliki prostor. Osim toga svaka je kupola mogla poslužiti za naoružavanje znatno učinkovitijih tanketa PzKpfw 1. Više o Neubaufahrzeugu pročitajte u Hrvatskom vojniku broj 236.

Zbog toga je već 1935., na poticaj generala Heinza Guderiana, pokrenut razvoj novog tenka naoružanog protutenkovskim topom i strojnicama. Uz njega pokrenut je i razvoj

tenka s topom velikog kalibra namijenjenog potpori pješaštvu. Prvi će tenk naknadno označiti kao Panzerkampfwagen III, a drugi kao Panzerkampfwagen IV. Projektom Waffenamta tražio se srednji tenk mase do 15 tona. Na poziv za dostavu prijedloga odazvali su se MAN (Nürnberg), Daimler-Benz AG (Berlin-Marienfelde), Rheinmetall-Borgis (Berlin) i Krupp AG (Essen). Samo je vozilo označeno kao Versuchskraftfahrzeug 619, Mittlerer Traktor (srednji traktor), a potom kao 3,7 cm Geschütz-Panzerwagen (oklopno vozilo s topom). Razvoj Panzerkampfwagena III započeo je sukobom Waffenamta (odjel za nabavu) i Inspektorata za mehanizirane snage oko odabira glavnog oružja (topa). Waffenamt je odabrao top kalibra 37 mm, dok je Inspektorat za mehanizirane snage zahtijevao ugradnju topa od 50 mm. Na kraju je ipak odabran top kalibra 37 mm, i to ponajprije zato jer je top Pak 35/36 L/45 (kalibra 37 mm) postao standardno naoružanje njemačkih topova, a time i jedini top za koji se proizvodilo protutenkovsko streljivo. Zbog toga bi razvoj novog streljiva za top kalibra 50 mm bilo preskupo i prerizično. ■

Panzerkampfwagen III je bio glavni tenk njemačkih oklopnih snaga tijekom početka invazije na Sovjetski Savez, te u borbama u Sjevernoj Africi

Vojnim udarom skupine mlađih časnika libijske vojske u rujnu 1969. svrgnuta je monarhija kralja Idrisa. Puč je izведен bez prolijevanja krvi te je uglavnom naišao na odobravanje među civilnim stanovništvom. Predvodio ga je mladi pukovnik Gadaffi, koji se do danas nalazi na čelu Libije

LIBIJA 1969.

Dvadesetsedmogodišnji pukovnik Gadaffi (u sredini) nasmijan šeće sa svojim suradnicima

Bivša talijanska kolonija u sjevernoj Africi, Libija, postala je nezavisnom 1951. kao monarhija na čelu s kraljem Idrisom Senussijem I. Zemlja je naglo dobila na značenju potkraj pedesetih godina XX. st., kada su u Libijskoj pustinji otkrivene zalihe nafte koje su drastično povećale prihode državnog proračuna. No, tijekom sljedećih godina najveći dio bogatstva od nafte bio je u kraljevim rukama.

Neravnomjerna raspodjela novost-čenog nacionalnog bogatstva revoltirala je najveći dio libijskog stanovništva, a revolucija u susjednom Egiptu dala je Libijcima primjer koji postkolonijalno društvo treba slijediti. Naserizam se širio Bliskim istokom i Sjevernom Afrikom, gdje su mlade nacionalističke elite objektive prihvaćale takvu politiku. Potkraj šezdesetih, i u Libiji je skupina mlađih

časnika libijske vojske, koja se zvala Pokretom slobodnih časnika, počela planirati rušenje kralja Idrisa.

Rušenje monarhije

Kralj je naposljetku srušen 1. rujna 1969. smjelim vojnim udarom. Udar je počeo u gradu Bengaziju, a tenkovi su preuzezeli nadzor nad glavnim gradom Tripolijem te je puč uspješno okon-

čan nakon samo dva sata. Suprotno bojaznima pučista, ipak nije došlo do razmjene vatre s kralju vjernim postrojbama u gradovima Cirenaiki i Fezanu. Većina vojnih postrojbi brzo je pristala uz pučiste, a na oduševljenje su naišli i među civilnim stanovništvom pa je udar prošao bez ljudskih žrtava.

Puč sedamdesetak vojnih časnika bio je predvođen 27-godišnjim pukovnikom Moamarom Gadafijem. U kratkom interregnumu nakon rušenja kralja dolazi do sukoba između mlađih časnika kojima pripada Gadafe i skupine starijih časnika viših po činu. U sukobu pobjeđuju mlađi časnici. Prvobitno je bilo zamišljeno da zemljom vlada kolektivno tijelo, ali je kao neosporivi vođa isplivao Gadafe. On je imenovan predsjednikom Revolucionarnog zapovjednog vijeća, koje je vladalo zemljom, i zapovjednikom oružanih snaga. Kralj Idris u to se vrijeme nalazio na liječenju u Turskoj, a poslije je uz Naserovo odobrenje stigao u egzil u Egipat i tu ostao do smrti 1983. Nekoliko dana nakon puča, potporu je pučistima izrazio i kraljev nećak krunski princ Hasan, koji je proglašio svoje pravo na prijestolje, no već istog dana stavljen je u kućni pritvor.

Libija proteklih desetljeća

Vojni udar u Libiji vremenski je koincidirao otprilike s Naserovom smrću u Egiptu te je Gadafe u toj slučajnosti video priliku da preuzeme ulogu vođe arapskog svijeta. Ubrzo nakon udara, 1970. pro-

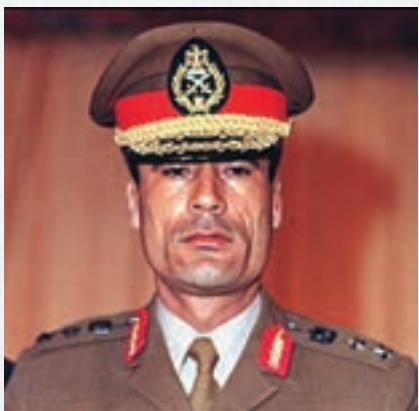

Svrgnuti libijski kralj Idris I.

glašena je Libijska Republika Arapskog Naroda, koja će 1977. ponovno promijeniti naziv u Socijalistička Narodna Libijska Arapska Džamahirija. Vojni vrh je nastojao ukloniti zapadni utjecaj i svaku stranu vojnu nazočnost u zemlji. Iste godine ukida dozvolu za američke i britanske vojne baze na libijskom tlu te protjeruje talijansku i židovsku etničku zajednicu iz zemlje. Libija je počela igrati aktivniju ulogu u međunarodnim odnosima i upletala se u nekoliko sukoba u regiji: u pokušaju vojnog udara u Egiptu i Sudanu i u dugogodišnji građanski rat u Čadu. Istodobno Gadafe se protivio svim pregovorima s Izraelom te je i prije OPEC-ova "zatva-

ranja slavine" 1973. pozvao arapske zemlje da prestanu prodavati naftu Zapadu. Kad se poslije Camp Davida Egipat približio Sjedinjenim Državama, Libija se okrenula Sovjetskom Savezu, a napetosti između Gadafe i Sadata 1977. rezultiraju i kratkim pograničnim sukobom dviju država.

Unutrašnja opozicija Gadafe je 1975. rezultirala pokušajem vojnog udara protiv njega, koji nije uspješno završio, te je dvadesetak umiješanih vojnih časnika osuđeno na smrt. Na Zapadu je Libija optuživana da je godinama financirala više terorističkih ili paravojnih skupina u svijetu: od Crnih pantera i Nacije islama u Sjedinjenim Državama do IRA-e u Sjevernoj Irskoj te je od sedamdesetih godina pružala utočište palestinskim skupinama. Takav libijski angažman doveo je do izravne oružane konfrontacije sa Sjedinjenim Državama. Nakon nekoliko terorističkih akcija izvedenih na europskom tlu za koje su optuženi libijski agenci, Bijela kuća je odlučila vojnim sredstvima utišati Gadafev režim te su 1986. izvedena dva američka zračna napada. No, Libija je nastavila prkositi terorističkim akcijama koje su kulminirale rušenjem Pan Amova zrakoplova iznad Lockerbiea 1988. Tijekom devedesetih ekonomski su sankcije oslabile libijski režim pa je Libija odustala od sukoba s međunarodnom zajednicom, a 2003. je "vraćena" na svjetsku scenu bez promjene na čelu zemlje. ■

Pukovnik Gadafe je rođen 1942. u beduinskoj obitelji na području Surt u Libijskoj pustinji. Njegova djeda su 1911. ubili talijanski kolonisti, što je ostavilo duboki trag na obitelji, a Gadafevo odrastanje obilježavaju arapski porazi u ratovima s Izraelem te rušenje monarhije u susjednom Egiptu i dolazak Gamala Abdela Naser-a na vlast. Nakon završene vojne akademije sredinom šezdesetih, poslan je na dodatno vojno usavršavanje u Veliku Britaniju, gdje provodi godinu dana i dobiva priliku upoznati se sa zapadnom kulturom što nije promijenilo njegovu odanost islamskoj tradiciji.

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM
OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Govori na osnivačkom skupu Mjesnog odbora SDS-a u Smokoviću, 16. lipnja 1990. (V. dio)

U zbirci videozapisa u Centru čuvaju se i govor na osnivačkom skupu Mjesnog odbora SDS-a, koji je održan u Smokoviću 16. lipnja 1990. godine. Među ostalima, govorio je i prof. Branko Marijanović, potpredsjednik SDS-a: *Mi izbore dobijamo i nakon izbora, izbore koje smo za vrijeme izbora izgubili naknadno dobijamo jer narod sad vrši izbor između naše stranke i drugih stranaka. Umjesto petokrake sad su stavili neke kocke na sebe, to nisu komunisti nego kockari. Vi znate da smo mi zbog napada na Miroslava Mlinara, jednog od predsjednika naših mjesnih odbora, zaledili odnose sa Hrvatskim saborom i sa svim kroatocentričnim strankama uključujući i Račanov SKH SDP. U vaše ime i u svoje ime i u ime naroda koji slijedi i podržava SDS, u ime tog dijela srpskog naroda u Hrvatskoj reći ću: mi Hrvatsku priznamo za svoju domovinu. Mi nikad nismo bili peta kolona u Hrvatskoj, za slobodu Hrvatske i za slobodu Jugoslavije mi smo bili i ostajemo prva kolona. Ako je Hrvatska naša domovina i Jugoslavija naša domovina i naša ljubav, a Kosovo naša narodna duša, da sami o sebi se pobrinemo pa stvaramo svoju zajednicu općina. Sad kažu da rušimo hrvatski suverenitet. Ako mogu postojati druge zajednice općina, a što ne bi mogla postojati jedna zajednica opština po našoj mjeri i u skladu sa našim potrebama i željama? Ona će postojati. Mi kao narod, srpski narod nikoga nije nikad ni ugrožavao, ni prijetio mu, ni napadao, mi smo se uvijek samo branili.*

Nakon njega govorio je dr. Mišo Bilić, predsjednik zadarskog odbora SDS-a: *20. maja ove godine je osnovana SDS i gradski odbor u Zadru kao prvom gradu na obali Jadrana, ispred kojeg vas ja nasrećnije i najtoplje pozdravljam.*

Dobro nam došli u SDS! Ja se nadam da ćemo i vjerujem u to da ćemo saradivati jer ovi su prostori naši i naši će uvijek i ostati.

Potom je govorio Zdravko Lakić (SDS Zadar): *Prije nekoliko dana gospodin Josip Sulejmanac predlaže betoniranje jame Jadovno, tobože radi bezbjednosti da se u njih ne bacaju nove žrtve. Koja podlost, ko osim nas Srba i Jevreja ima pravo da dira u naše grobove, da ih skrnavi i da obezvređuje nevine žrtve u tim*

Sa skupa potpore uhićenom haškom optuženiku Radovanu Karadžiću održanom u Banjoj Luci u srpnju 2008. u organizaciji Srpske demokratske stranke

jamama? Srpski narod je slavan, srpskom narodu podmeće se da je hegemonističan, zar može biti hegemonističan srpski narod koji je u zadnja dva rata dao tri miliona žrtava oslobođajući druge i sebe? A sada komunistima da još traje prelazni rok, ako hoće u prvu ligu neka dođu u SDS. Hoćete li pristupiti SDS-u? Da poručimo gospodinu Račanu (Ivica, predsjednik SKH-SDP, op. a.) i gospodinu Borisu Parmaladi da više neće imati srpske glasove! Živel!

Nakon njega govorio je neki član ili simpatizer SDS-a u sivoj košulji: *Prvi Sabor hrvatski koji se na neki način, po mom ličnom uviđaju, na neki način već osjeća kroatocentričnim, evo zbog čega. Na riječi druga Mesića (Stjepana, op. a.), koji po mom mišljenju svojata Jadran-sko more pa i ove šume koje su na neki način društvena imovina, a ne Mesićeva ostavština njegovih roditelja i ne znam*

koga. Mislim da na to nema nikako pravo. Nama je bliže more nego Mesiću, našim djedovima je to more bliže uvijek bilo nego Mesiću. Još je veća nesreća za ovaj kraj ovde što se na ovom terenu Jadranskog mora nalazi oko dvjesta pedeset odmarališta iz Beograda i Novog Sada koji nemaju, u ovim danima ljetne sezone, da dođu na neki način pravo jer su ugroženi i preti im opasnost. Izrazili su to u novinama da pošto-poto daju čak i na licitaciju određene kuće i po nižim cijenama, a to je stvarno na neki način zlo. Evo zbog čega. Zašto ti ljudi koji su otkidali od svoga kruha, od svoje djece, nisu ih oblačili, jednostavno su stezali sebe i na neki način da bi došli na svoje more koje od davina postoji kao naše more, Jugoslavensko more, a nije to more ničije nego Jugoslavensko more i mislim da im ne može nitko pravo oduzeti tako nešto... Dragi moji građani Smokovića, ne znam da li ste slušali vi Sabor, a vjerujem da slušate i pratite vrlo dobro ponašanja određenih čelnika, ne znam s kojim jezikom su se oni počeli služiti, meni je lično profesor Brozović (Dalibor) bio predavač na fakultetu Filozofskom i nije mi nikada takve riječi spominjao, ja ne znam s kojim se on jezikom sada ponovo služi, a sjećam se da `71. godine je inicirao i bio glavni agitator da se odvoji jezik, srpski književni jezik od hrvatskog književnog jezika i dao i učinio svoje da se više ne zove hrvatsko-srpski književni jezik nego hrvatski ili srpski jezik, to je na neki način opet vraćanje ka unazad sa svojim ne znam ni ja kojim jezikom, ja ga nisam učio od njega. Ne znam šta to znači štovati, ne znam neke druge riječi koje ste vi sigurno čuli. (...)

*U sljedećem broju navest će se dijelovi govora predstavnika SDS-a na osnivanju Mjesnog odbora stranke u Kuli Atlagić kod Benkovca 23. lipnja 1990.

Domovino

U srcu te nosim, domovino moja,
na uzglavlju kada podem spati
sanjam da me u kolijevci zibaš,
da sam dijete kojem pjeva mati.

Tu na mrtvoj strazi čujem šapat:
Kreni, sine, pamti osmijeh zore,
govoriš mi, samo naprijed hodi,
granulo je opet sunce iza gore.

Hrabrost si mi za sav život dala
da ne klonem, zalud jal i zloba,
u najteže vrijeme utjeha si bila,
luč i svijeća sjati će do groba.

Uvijek bit ćeš prva ljubav moja,
nježan dodir, drhtaj u proljeće,
čežnja rane mladosti, sva radost
nikla, rasla kroz pupoljak sreće.

Pokraj sebe znam da imam tebe,
dan za danom osjećam sve više,
nemir kradeš, mir sa neba nosiš,
u snu sama, duša s tobom diše.

Ispod stabla tvoga moram, hoću
izdržati moći kad uragan prijeti,
ostala si moje najveće bogatstvo,
nitko te iz mene ne može oteti.

Frano LIVAJIĆ

Zemljo naša Hrvatska

Za te kažu: ta je zemlja pokraj mora,
puna šara, vedrih boja, masline i bora,
sa tisuću hridi, tih bisera, školja,
travnjaka i briješa, žita rodnih polja.

Predivna si, jedna, suputnice naša,
pjesmo rujna vina, žico tamburaša,
topla ruha, tanka struka u djeva i snaša,
čilih ljudi, marnih ruku i pravih pajdaša.

U kristalu čistom tvoje vrelo vrije,
procvjetalta bajka budi se i smije,
sjajni spektar rađaš, uvijek novu tajnu,
na reljefu svome nosiš kolaž i kolajnu.

Radosna i sretna budi, jesi i sADBINA,
novo jutro i svitanje, rosa sa planinom,
bržna mati što nas na put prati,
toplji krevet sprema kad podemo spati.

Dišeš kao živa slika na ovom planetu,
koju treba vidjet, moći doživjeti,
što ti puno srce daje, mirisna ko ruža,
osmijehom te zove, ruku mira pruža.

Frano LIVAJIĆ

Dodir s Isusom

Kad posjećujemo prijatelja u bolnici, nije primjereno govoriti o smrti. Uvijek govorimo o ozdravljenju: "Budi hrabar i bit će dobro. Ne valja gubiti nadu. Samo vjeruj i sve će biti u redu..." Istina je da bolesnikova vjera u nekoj mjeri može pomoći ozdravljenju. Kad bi pak zdravlje ovisilo samo o našoj vjeri, ne bi trebali ni liječnici ni lijekovi. Dovoljno bi bilo sugerirati bolesnicima da vjeruju u zdravlje.

Evangelje trinaeste nedjelje "kroz godinu" (28. lipnja) govori o spasonosnoj ulozi vjere. Koja nas vjera spašava? Koliko je vjere potrebno za čudesno ozdravljenje? Koliko snažna mora biti vjera da nam Bog pomogne?

Evangelist Marko donosi dvije životne priče kojima ilustrira ulogu vjere u našem životu. Najprije iznosi molbu nekoga uglednog Židova, nadstojnika sinagoge, kojemu je djevojčica na umoru. On uspostavlja osobni odnos s Isusom, pada mu pred noge i usrdno molí: "Dodi i stavi ruke na nju da ozdravi i ostane na životu!" Uto, u sredini priče, pojavljuje se jedna dugogodišnja bolesnica koja nema hrabrosti stati pred Isusa. Ona iz anonimnog mnoštva prilazi Isusu "odostraga i dotaknu se njegove haljine. I odmah prestane njezino krvarenje te osjeti u tijelu da je ozdravila od zla". S tom anonimnom osobom sam Isus uspostavlja kontakt. "Tko me se to dotaknu?" pita on. Tek se tada žena osobno očituje, tek tada stupa pred Isusa sa svojom životnom pričom: dvanaest godina patnje, izgubljeno imanje, izgubljeno povjerenje u ljude. Isus joj na to kaže: "Kćeri, vjera te tvoja spasila!"

Nakon toga se Evangelje ponovno vraća ocu bolesne kćeri. Stigla je, naime, u meduvremenu vijest o smrti djevojčice. Nastala je dakle nova situacija, situacija kad pomoći više nema: "Čemu dalje mučiti učitelja?" Isus ne prihvata takvo razmišljanje. Stoga kaže očajnom ocu: "Ne boj se! Samo vjeruj!" Za ljude je kasno, ali za Boga nije nikada kasno. Za njega nema nemoguće situacije. Njegova je riječ stvaralačka. Valja se stoga prepustiti Isusu kad on kaže "dijete nije umrlo, nego spava". Ljudima koji ne poznaju Boga to zvuči komično. Onima pak koji slijede Isusa otvaraju se nove mogućnosti života. S apostolskom Crkvom roditelji svjedoče o Božjoj stvaralačkoj moći. Način oživljavanja djevojčice navješćuje izvor života. Život je u Isusu iz Nazareta: on prima dijete za ruku i uvodi ga u život. Njegovom riječju dijete ustaje i hoda.

Ono što nam Isus čini uvijek je više od naše vjere i naših očekivanja. Vjera je često uvjetovana životnim iskustvom. Žena koja "odostraga" prilazi Isusu izgubila je povjerenje u ljude. Susret s Isusom otvara je novom početku. Možemo samo zamisliti koja se stvaralačka snaga očitovala u Isusovoj riječi. Dotaknuti se Isusa jače je od svega ljudskog iskustva. Otac umrle djevojčice slijedio je Isusa. Teško je reći je li očekivao novi život. Prepustio se Isusu pod svaku cijenu. I pod cijenu da bude s njime ismijan i prezren. Tako je dozreo za čudo života. Iskusio je blagoslov Isusove ruke koja mu dijete iz zagrljaja smrti vraća u naručje.

Ivan NIMAC

BIBLIOTEKA

Eric John Ernest Hobsbawm
Zanimljiva vremena - život kroz dvadeseto stoljeće
Disput, Zagreb, 2009.

Autobiografija Erica Hobsbawma, jednog od najcjenjenijih živućih povjesničara, lirski je, prodoran i provokativan osvrt velikoga povjesničara na burno stoljeće obilježeno intenzivnim društvenim i političkim mijenjama.

Poznat po svojoj povijesti XIX. i XX. stoljeća, autor ovdje zauzima mnogo intimnije stajalište i potanko opisuje svoj osobni i intelektualni život. No, knjiga nije pisana u ispovjednom tonu, nije apologija njegova života, jer Hobsbawm smatra da autobiografija intelektualca nužno mora govoriti o njegovim idejama, stavovima i djelovanju i ne smije prerasti u dociranje. Hobsbawm ne ilustrira svjetsku povijest svojim iskustvom nego pokazuje kako je ona oblikovala njega kao povjesničara i čovjeka. On i u svojoj autobiografiji teži razumijevanju povijesti, a ne njezinu odobravanju, simpatizirajući vlastita proživljavanja sa širim povijesnom perspektivom, Hobsbawm nas vodi od opisa svoje rane mladosti i obiteljske situacije u Beču – jer se Aleksandrije u kojoj je rođen ne sjeća – preko vajmarske i nacističke Njemačke i ranoga komunističkog političkog rada u Berlinu 1933. te odlaska obitelji u Englesku nakon Hitlerova uspona na vlast, pa do rada u Udrženju povjesničara Komunističke partije na Cambridgeu i sukoba s krutom linijom sovjetskih vlasti, sve do posljednjih desetljeća XX. st. i života u "globalnom selu".

Osim o različitim razdobljima "kratkog XX. stoljeća", koje je po njemu najneobičnije i najstrašnije u ljudskoj povijesti, knjiga usporedio svjedoči i o različitim prostorima, jer autor piše o zemljama i regijama na četiri kontinenta s kojima je životno bio povezan (zemlje Srednje Europe, Engleska, Francuska, Španjolska, Italija, zemlje Južne Amerike i druge zemlje tzv. Trećeg svijeta, te SAD). Prisjećanja nadopunjene pronicljivim zapažanjima o današnjem svijetu (primjerice, o islamskom terorizmu, o cionizmu i o imperializmu SAD-a), što knjizi daje izraženu notu suvremenosti.

Mirela MENGES

FILMOTEKA

Dokukino – prvo hrvatsko kino za prikazivanje dokumentarnih filmova

- gdje: Katančićeva 3, Zagreb
- kada: svečano otvorenje 18. lipnja 2009.

Kako se ono kaže, u hrvatskim multipleksima zavladala je sezona kiselih krastavaca. Vladaju nastavci nastavaka bezrazložnih originala. Ali zato nam u druga Restart i tvrtka Croatia film u Zagrebu otvaraju kino za dokumentarne filmove, nešto što nitko odavde do Bospora nema. Budući da ima samo 40 mesta, riječ je, može se reći, o malo većem kućnom kinu, ali tako da se posebni naglasak usmjerava na opuštenost sjedenja. Zbog toga ga pokretači reklamiraju pod sloganom "Dokukino Croatia – udobnije nego doma!" Svi koji se sjećaju bivšeg kina u Katančićevu, znaju da uz ovo kino obvezno ide i kava ili ljuta u simpatičnom kafiću značajne tradicije.

Namjera nam je pratiti svjetske tokove na dokumentarnoj sceni i zagrebačkoj publici donijeti najsvježije i najzanimljivije dokumentarne naslove. Osim redovite distribucije dokumentaraca, pratit ćemo sve regionalne festivalne koji vrte dokumentarni program i u dogovoru s organizatorima i producentima filmova pokušati dovesti najvažnije naslove na ovo kinoplatno... – tako nam poručuje i najavljuje koncept programa programske voditelj Dokukina Oliver Sertić. Dokukino će raditi petkom, subotom i nedjeljom s po dvije projekcije na dan, u 19 i 21 sat, a neće se ugasi ni preko ljeta, kada će se na repertoaru vrtjeti filmovi s engleskim titlovima, i to kao Dokukino za turiste. Svečano je otvoreno pripalo filmu makedonskog redatelja Atanasa Georgieva *Plati i ženi / Cash & Merry*, nastalog u makedonsko-hrvatsko-austrijsko-američkoj koprodukciji.

Leon RIZMAUL

VREMELPOV

2. srpnja 1937.
Nestala
Amelia
Earhart

Hrabri i odvažni oduvijek su privlačili pozornost. U pionirsko vrijeme zrakoplovnih letova, razvojem znanosti, ali i medija, takvi junaci redovito su punili naslovnice. Možda najveća zvijezda tog razdoblja bila je američka zrakoplovka Amelia Earhart, o kojoj je, još za života građen mit dramatično porastao s misterioznim nestankom u bespućima Pacifika 2. srpnja 1937. Za razliku od anonimusa Lindbergha, Amelia je bila svjetski poznata i prije povijesnog leta preko Atlantika. U I. svjetskom ratu bila je medicinska sestra, a poslije socijalna radnica. No, prevladala je želja za letenjem, pustolovinama i samodokazivanjem. Kratke, razbarušene kose i sportskog izgleda bila je privlačna i žensstvena, olike moderne žene. Kao član posade "French shipa" 1928. Amelia je postala prva žena koja je preletjela Atlantik. Premda se vozila isključivo kao putnik, novinari su od nje napravili zvijezdu. No, ona je bila rođeni pustolov i odlučila je zaslužiti slavu. Točno pet godina nakon Lindbergha, 1932., krenula je put Europe sama u zrakoplovu. Ne samo da je preletjela ocean nego je postavila i rekord od 13 sati i 30 minuta. Nakon toga Amelia Earhart je postigla još nekoliko iznimnih rezultata, a onda je u ljetu 1937. odlučila prva obletjeti svijet. Krenula je s Floride prema istoku. Početkom srpnja, nakon prijeđene dvije trećine puta, prekinula se radioveza s njezinim zrakoplovom. Posljednje što je dojavila bilo je da joj ponostaje goriva. Nestanak Amelie Earhart do danas je ostao nerazjašnjen. Tragičan kraj samo je pojačao njezinu karizmu.

27. lipnja 1991. – JNA napala Sloveniju
28. lipnja 1921. – donesen prvi jugoslavenski (Vidovdanski) ustav

28. lipnja 2001. – Slobodan Milošević izručen u Haag

30. lipnja 1934. – Noć dugih noževa – Hitlerov obračun sa SA jurišnicima

2. srpnja 1853. – napadom Rusa na Turke započeo Krimski rat

2. srpnja 1566. – umro prorok Nostradamus

Leon RIZMAUL

Priredio Darinko PAPIĆ

Haubica M1 203 mm

Kada su Sjedinjene Američke Države

1917. ušle u I. svjetski rat, među različitim tipovima teškog topništva koje je njihova vojska prihvatala bile su i britanske haubice MkS VII i VIII, koje su proizvedene u SAD-u po britanskoj narudžbi. Amerikanci su sa zadovoljstvom preuzezeli haubice, te uskoro otkrili da je to vrlo precizno naoružanje. Poslije 1918. dali su se na proizvodnju vlastite inačice. Sve se zbivalo pod pokroviteljstvom savjetodavnog tijela znanog kao Westervelt Board. Stručnjaci su preporučili da top 155 mm i haubica 203 mm mogu dijeliti isti nosač i tako je nova haubica upotrebljavala isti M1 nosač kao i top 155 mm M1.

Razvoj nove haubice bio je spor i lutajući, te je s vremenom prijetilo potpuno odustajanje. No, 1940. haubica je standardizirana kao haubica M1. Mnogo je dugovala svome britanskom podrijetlu, ali je bila dulja i preciznija od prethodnice.

Naziv: Haubica M1

Kalibar: 203 mm

Ukupna dužina: 5,324 m

Ukupna težina: 14.515 kg

Elevacija:

-2 do +65 stupnjeva

Traverza: 60 stupnjeva

Početna brzina zrna:

594 m/s

Maksimalni domet:

16.596 m

Težina granate: 90,7 kg

Kad je haubica uvedena u službu, ubrzo je postala vrlo popularno i moćno naoružanje. Zbog svoje preciznosti mogla se upotrebljavati za tešku paljbu po manjim ciljevima vrlo blizu vlastitih snaga i učestalo je korištena za uništavanje jakih neprijateljskih točaka i bunkera. Od I. svjetskog rata do danas ova je haubica još uvijek, i u motoriziranim inačicama, u uporabi.

Na prostore bivše Jugoslavije, donirao ju je 50-ih godina SAD, nakon zahlađenja odnosa sa SSSR-om. Također je korištena i na nekim bojištima u vrijeme Domovinskog rata (Posavina, Banovina i dr.).

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr)

Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@mohr.hr)

Izvršni urednik: Mario Galić (mario.galic@mohr.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir (marija.alvir@mohr.hr), Leida Parlov (leida.parlov@mohr.hr),
Domagoj Vlahović

Lektorice: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić, Milenka Pervan Stipić

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotograf: Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@mohr.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisk: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje,
p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2009.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

www.padobranstvo.hr

web info

Utipkavanjem adrese www.padobranstvo.hr dospjet ćete na stranice **Padobranskog kluba "Krila Kvarnera"** iz Rijeke. I te stranice većini vas će se svidjeti. Osim što su vrlo privlačno dizajnirane, pružit će vam zaista velik broj informacija o "jednom od najljepših i najuzbudljivijih zrakoplovnih sportova". Samo zrakoplovnih? Mislimo da je to preskomrno.

U svakom slučaju, padobranstvo je sport neupitno povezan s vojskom, tako da vjerujemo da među našim čitateljima ima dosta potencijalnih posjetitelja ove stranice. A i oni kojima je draža udobnost ureda ili kućnog naslonjača mogu se zabaviti gledajući zgodne fotografije i duhovite filmiće. Tko zna, možda se netko odluči i na skok...?

D. VLAHOVIĆ

100% HRVATSKI INOVACIJSKI PROIZVOD - ODORA HRVATSKOG VOJNIKA

OSRH

KAPA

Dodatačna prozračnost s mikroregulacijom veličine i vezenom oznakom.
Razvoj i proizvodnja
MORH i Šešir d.o.o. Zagreb.

OSRH

KOŠULJA

Modularni ovratnik s mogućnošću regulacije otvora.

OSRH

DIGITALNA PRIKVIVNA ŠARA

Digitalna šara sastavljena iz četverobojnih komponenti ima prepoznatljiv uzorak zemljopisnog optika Hrvatske i voden žig s oznakom OSRH.
Boje su postojane i nakon velikog broja pranja sa svojstvom umanjene prepoznatljivosti pod IC noćnim uređajima.
Odora ne reflektira svjetlo, a uzorak šare osigurava dobru prikrivnost u svim uvjetima.

Prednja strana košulje: Priprema za postavljanje oznaka čina i prezimena.

OSRH

TKANINA

Odora je izrađena od specijalne tkanine sastava intimna mješavina poliamidno vlakno/pamuk dajući tako visoka tehnička svojstva i dobenu udobnost prilikom nošenja.
Poliamidno vlakno zaštićenog naziva CORDURA® najbolja je preporuka za dokazanu visoku čvrstoću vlakana.
Tkanina je izrađena u specifičnom top-rips vezu, a tiskana je visoko kvalitetnim bojilima. Proizvođač Čateks d.d.

KOŠULJA

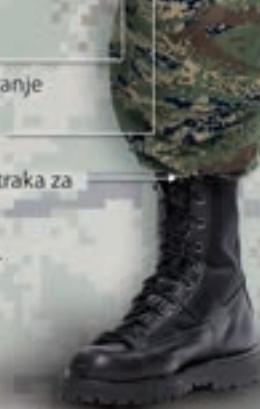
Kopčanje košulje patent zatvaračem, posebnog vojnog standarda. Zatvarač je izvana prekriven trakom koja je osigurana čičkom.

Donji dio košulje je bez džepova kao prilagodba za nošenje opasača s opremom.

HLAČE

Kroj srednje dubine sjedišta, ugodan i elegantan, s ojačanim porubima i prošivima.
Posebno razvijeni i prilagođen kroj za žene.
S prednje strane dva duboka gornja džepa.
Straga ojačanje materijala na sjedištu i u području između nogu.
Na obje nogavice veliki bočni džepovi s mogućnošću povećanja volumena, zatvaranje patent zatvaračem i poklopcom na čičak.
Na području koljena nalaze se džepovi za umetanje štitnika za koljena.
Na donjem kraju nogavica postavljena je traka za zatezanje oko gležnja.
Razvoj i proizvodnja
MORH i Kroko International d.o.o., Zagreb.

Rukavi: Priprema za postavljanje oznaka zastave, pripadnosti postrojbi ili misije.

Cetvrtasti džepovi na oba rukava, zatvaranje patent zatvaračem i prostor za olovku.

Pripadnost oružanim snagama

U podpazušnom dijelu, odzračnici.

Ukošeni džepovi na području prsa. Zatvaranje čičkom.

Džepovi za umetanje štitnika za laktove i podlakticu.

Regulacija otvora čičkom na zavrsecima rukava.

Konstrukcija košulje: Lagano strukturirana prati linije tijela što je značajno kod jednoobrazne slike prilikom postrojavanja. Izrazito dobra pokretljivost tijela, prozračna i ugodna za nošenje.

Kroj je u skladu s ostalim dijelovima odore i opreme.

Košulja je u potpunosti bez gumba koji se pri prenešenoj traumi sa zaštitnog prsluka ponašaju kao projektili.

Razvoj i proizvodnja
MORH i Kroko International d.o.o., Zagreb

Leđnica košulje: s izdašnim porubom za povećanu komociju i nesmetanu pokretljivost u svakom položaju tijela.

RAZVIJAMO I PROIZVODIMO ZA BUDUĆNOST

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.